

การขุดค้นยุคก่อนประวัติศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในยุค สงครามเย็น: โบราณคดีอเมริกันในประเทศไทยที่เป็นอาณานิคมใหม่¹ *มอริซิโอ เปเลจจิ (เขียน)* และ *เกรียงศักดิ์ เชษฐพัฒน์พานิช (แปล)*²

¹ ภาควิชาประวัติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์ ประเทศสิงคโปร์

² ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประเทศไทย

Excavating Southeast Asia's prehistory in the Cold War: American archaeology in neocolonial Thailand

*Maurizio Peleggi (Author)*¹ and *Kriangsak Chetpatanavanich (Translator)*²

¹ Department of History, National University of Singapore, Singapore

² Department of History, Faculty of Humanities, Chiangmai University, Thailand

Article Info

Academic Article

Article History:

Received 3 May 2019

Revised 5 January 2020

Accepted 16 January 2020

คำสำคัญ

เอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ยุคสำริด

โบราณคดีอาณานิคม

แนวความคิดกระจาย

โบราณคดีใหม่

การเมืองของความรู้

* Corresponding author

E-mail address:

chetpatana@gmail.com

บทคัดย่อ

การค้นพบและการขุดค้นแหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์จำนวนมากใน ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยในทศวรรษ 1960 ถึงกลางทศวรรษ 1970 นั้น แหล่งโบราณคดีที่เป็นที่รู้จักกันเป็นอย่างดีที่สุด แหล่งหนึ่งคือมรดกโลกบ้านเชียง ถือเป็นความก้าวหน้าที่สำคัญในวงการ โบราณคดีเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หลักฐานเกี่ยวกับจารีตยุดสำริดที่พัฒนาขึ้น ด้วยตนเองขัดแย้งกับทัศนะของปัญญาชนอาณานิคมที่มองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในฐานะพื้นที่ด้อยทางวัฒนธรรม ที่พัฒนาก้าวหน้าขึ้นได้ด้วยการเป็น ผู้รับเอาวัฒนธรรมจากอินเดียและจีน ต่อมาอายุเดิม ของบ้านเชียง ซึ่งแม้ จะได้รับการปฏิเสธในภายหลัง แต่ก็ได้ทำให้ในสมัยหนึ่งบ้านเชียงกลายเป็น ศูนย์กลางของการถกเถียงในระดับสากลเกี่ยวกับต้นกำเนิดของยุคโลหะโลก การศึกษาโบราณคดีโดยมุ่งเน้นประเด็นเรื่องรูปแบบและลำดับพัฒนาการ ของโบราณวัตถุนั้นอำพรางความจริงที่ว่านักโบราณคดีอเมริกันสำรวจและ ขุดค้นแหล่งโบราณคดีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ณ ช่วงเวลาที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือถูกดึงเข้าสู่ยุทธศาสตร์สงครามในฐานะ

¹ แปลจาก Maurizio Peleggi, "Excavating Southeast Asia's prehistory in the Cold War: American archaeology in neocolonial Thailand," *Journal of Social Archaeology* 6, no. 1 (2016): 94-111.

ผู้แปลขอขอบพระคุณอาจารย์ดร.สิทธิเทพ เอกสิทธิ์พงศ์ แห่งภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่กรุณาเป็นบรรณาธิการบทความแปลนี้ และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อ ผู้ทรงคุณวุฒิของ วารสารประวัติศาสตร์ ธรรมศาสตร์ ซึ่งได้ตรวจทานแก้ไขการแปลอย่างละเอียดถี่ถ้วน อย่างไรก็ดีตาม ขอบปร่งในการแปลครั้งนี้ หากมี เป็นความรับผิดชอบของผู้แปลแต่เพียงคนเดียวเท่านั้น

Keywords:

Southeast Asia

Bronze Ages

colonial archaeology

diffusionism

New Archaeology

politic of knowledge

พื้นที่สนับสนุนยุทธปัจจัยสำหรับแนวหน้าในสงครามเวียดนาม บทความนี้
จึงพินิจพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการผลิตความรู้ทางโบราณคดีเกี่ยวกับ
ยุคก่อนประวัติศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยสหรัฐอเมริกา กับ
การเมืองสงครามเย็น โดยเจาะจงไปที่ภาวะความสัมพันธ์แบบพึ่งพิงที่
ประเทศไทยมีต่อสหรัฐอเมริกาภายใต้ลัทธิอาณานิคมแผนใหม่

Abstract

The discovery and excavation in the 1960s through to 1970s of several prehistoric sites in north and northeastern Thailand, the best know being the World heritage site of Ban Chiang, were a major breakthrough in Southeast Asia archaeology. Evidence of an autonomous Bronze Age tradition contradicted colonial scholarship's view of Southeast Asia as a cultural backwater that owed its advance to imports from India and China. Subsequently, based on dating later rejected, Ban Chiang was at the center of an international debate about the beginning of world metallurgy. Focus on chronological and typological issues has obscured the fact that American archaeologists surveyed and excavated sites in Northeast Thailand at the time when the region was thoroughly militarized to provide frontline facilities for the Vietnam War. This article examines the production of American archaeological knowledge on Southeast Asia prehistory in relation to the Cold War politics, and more specifically of Thailand's neocolonial dependence on the United States.

1. บทนำ

การขึ้นทะเบียนแหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์บ้านเชียงในบัญชีรายการมรดกโลกขององค์การวัฒนธรรม วิทยาศาสตร์ การศึกษา องค์การสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific, and the Cultural Organization World Heritage List) ในปี ค.ศ. 1992 สำเร็จซึ่งสร้างความปีติยินดีอีกครั้งให้กับประเทศไทย อันมีสาเหตุมาจากการจดทะเบียนการเป็นมรดกโลกของสุโขทัยและอยุธยาเมื่อหนึ่งปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นที่รู้จักกันทั่วไปในฐานะเมืองหลวงเดิมของราชอาณาจักร ที่จริงแล้ว การจดทะเบียนบ้านเชียงเป็นเรื่องที่ไม่ได้คาดการณไว้ เพราะในต้นทศวรรษ 1990 ความรู้เกี่ยวกับบ้านเชียงยังเป็นเรื่องที่ยังใหม่ ในทศวรรษ 1950 การค้นพบเครื่องปั้นดินเผายุคหินใหม่ครั้งแรกที่นี่ ดึงดูดความสนใจเพียงเล็กน้อย จนกระทั่ง ค.ศ. 1966 นักศึกษาอเมริกันคนหนึ่งได้จุดกระแสความสนใจเครื่องปั้นดินเผาในหมู่นักผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น ในเดือนมีนาคม ค.ศ. 1972 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรมราชินีนาถเสด็จพระราชดำเนินเยือนบ้านเชียงระหว่างการเสด็จจังหวัดอุดรธานีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นเวลา 2 วัน หลังจากทรงสดับฟังการบรรยายสรุปถวายโดยเจ้าหน้าที่กรมศิลปากร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงมีพระราชดำรัสว่า “นี่ปรากฏแก่ข้าพเจ้าว่าการค้นพบและข้อมูลนี้จะสำคัญต่อประชาชนทั่วทั้งโลกและไม่เพียงแต่ประชาชนของประเทศไทยเท่านั้น สถาบันจำนวนมากอาจสนใจในวัตถุเหล่านี้ และปรารถนาจะให้ความช่วยเหลือในการกำหนดอายุตามลำดับเวลา ... หากประชาชนท้องถิ่นเข้าใจนัยยะสำคัญของงานของเรา เราอาจคาดหวังถึงความร่วมมือที่ยิ่งใหญ่ยิ่งขึ้น และการสนับสนุนเพิ่มมากขึ้นจากแหล่งอื่นๆ”² พระราชดำรัสของพระองค์ไม่สูญเปล่า ในระหว่าง ค.ศ. 1974-1975 กรมศิลปากรและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติเพนซิลวาเนีย (Museum at the University of Pennsylvania) ดำเนินโครงการขุดค้นร่วมกัน 2 ช่วงที่บ้านเชียง

การร่วมมือชนิดอื่นๆ ดำเนินไปตลอดทศวรรษก่อนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรืออีสานของไทย ภาคกันตารที่สุดของประเทศ ระหว่าง ค.ศ. 1964-1975 อำเภอเมืองอุดรธานีเป็นหนึ่งในฐานที่ตั้งของฐานทัพอากาศซึ่งเป็นฐานส่วนหน้าของกองทัพอากาศที่ 13 ของสหรัฐจากที่นี่ เครื่องบินทิ้งระเบิด B-52S ทะยานขึ้นเพื่อภารกิจในการทิ้งระเบิดในเวียตนามเหนือและลาว อุดรธานียังเป็นสำนักงานใหญ่ของสายการบินอเมริกา (Air America) ซึ่งสำนักงานตัวแทนองค์การสืบราชการลับกลาง (Central Intelligence Agency, CIA) ใช้เป็นสายการบินพลเรือนลวงเพื่อปฏิบัติการทางการทหารแบบปิดลับในประเทศลาว ที่ๆ ขบวนการประเทศลาวคอมมิวนิสต์

² Pisit Charoengwongsa, “Ban Chiang retrospect: What the expedition means to archeologists and the Thai public,” *Expedition* 24, no. 4 (1982): 13-16.

หาทางที่จะโค่นรัฐบาลกษัตริย์ที่ได้รับการสนับสนุนจากสหรัฐฯ ความสำคัญทางยุทธศาสตร์ของ
อุตรธานีเน้นย้ำโดยการดำรงอยู่ของสถานกงสุลอเมริกา ขณะที่จังหวัดสกลนครที่อยู่ติดกันและมี
ชายแดนติดกับประเทศลาวนั้น เป็นศูนย์กลางของการก่อการร้ายคอมมิวนิสต์ ที่นี้พรรคคอมมิวนิสต์
แห่งประเทศไทยที่ดำเนินการอย่างลับๆ เริ่มเปิดฉากสู้รบกับกองทหารของรัฐบาลเป็นครั้งแรก
ในเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1965 4 ปีก่อนการเริ่มต้นปฏิบัติการของกองทัพปลดแอกประชาชนแห่ง
ประเทศไทยตามแบบลัทธิเหมา (Maoist)

การขุดค้นของกรมศิลปากรและพิพิธภัณฑน์มหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนียนับเป็นจุดสุดยอด
ของทศวรรษแห่งกิจกรรมการค้นคว้าวิจัยอย่างไม่ลดละโดยนักโบราณคดีอเมริกันผู้ซึ่งเป็นเจ้าของ
การค้นพบที่นำไปสู่สมมุติฐานที่ว่า ที่ราบสูงโคราชเป็นภูมิภาคยุคโลหะ (metallurgical) ที่เก่าแก่
กว่าของจีนและหุบเขาสินธุ (Indus Valley) นอกจากนี้เพื่อทำหายความรู้ที่ได้รับการยอมรับเกี่ยวกับ
จุดกำเนิดของยุคโลหะในเอเชียแล้ว สมมุติฐานนี้ขัดแย้งกับแบบจำลองการแพร่กระจาย (diffusionist
model) ของโบราณคดีแบบอาณานิคมฝรั่งเศส (French colonial archaeology) ที่ว่าการพัฒนา
ทางวัฒนธรรมยุคเริ่มต้นของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นหนึ่งการนำเข้าจากเพื่อนบ้านที่ก้าวหน้า
กว่า นั่นคืออินเดียและจีน ดังที่นักโบราณคดีแสดงความคิดเห็น ณ เวลานั้นว่า “โบราณคดีในเอเชีย
ตะวันออกเฉียงใต้ในช่วงไม่กี่ปีมานี้ ได้กลายเป็นสมรภูมิรบที่จำนวนข้อมูลหลักฐานที่พลิก
มุมมองใหม่ๆ ร่วมกับเครื่องมือทางเทคนิคที่แม่นยำยิ่งขึ้นเรื่อยๆ ผลักให้ระบบมโนทัศน์รวบยอด
ตามแบบแผนเดิมของเราถูกตีถอยร่นไป”³ หากอ่านข้อความในบริบทของสงครามเวียดนาม
ระหว่างปี ค.ศ. 1968-1969 ซึ่งเป็นจุดสูงสุดสำหรับกองทัพสหรัฐอเมริกาทั้งในเรื่องการทุ่มกำลัง
และจำนวนคนที่เสียชีวิตและบาดเจ็บ⁴ ขอให้เข้าใจว่า การอุปมาเหมือนสงครามดังนี้ ช้อย่าง
ไม่ได้ตั้งใจ เชื่อมต่อโบราณคดีกับการดำเนินการทางทหารในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เมื่อช่วง
เปลี่ยนสู่ทศวรรษ 1970

นับตั้งแต่ ค.ศ. 1975 อันเป็นปีที่คอมมิวนิสต์เข้ายึดภูมิภาคนี้พร้อมกับการถอนทัพ
ของสหรัฐฯ ก็เริ่มมีการก่อสร้างสาขาของพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติขึ้นที่บ้านเชียง ในรายงาน
เกี่ยวกับการขุดค้นในปีต่อมา ผู้อำนวยการร่วมของภารกิจพิเศษนี้ทำหายความคิดดั้งเดิม ที่ว่า
ผู้ตั้งถิ่นฐานยุคก่อนประวัติศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขาดปัญญาเชิงสร้างสรรค์ ด้วย
การประกาศความสำเร็จว่า การค้นพบต่างๆ ของพวกเขาอาจนำไปสู่การแก้ไขการลำดับเวลา
ของโลกยุคสำริดขึ้นใหม่ ขณะเดียวกันความสนใจต่อยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่เพิ่งได้รับความ
สนใจนี้ขัดแย้งด้วยการเกี่ยวพันเชิงครอบงำของโบราณคดีอาณานิคมสำหรับ การอนุรักษ์
ทางประวัติศาสตร์ พวกเขาให้ทัศนะว่า “การเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วของความสนใจในโบราณคดี

³ Erika Kaneko, “Robert von Heine-Geldern: 1885-1968,” *Asian Perspectives* 13 (1970): 1-10.

⁴ Stanley Karnow, *Vietnam: A History* (New York: Penguin, 1997), 477.

โดยประชาชนท้องถิ่นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีส่วนเกี่ยวข้องกับกับลัทธิชาตินิยมของบรรดาชาติที่เพิ่งได้รับเอกราช และพวกเขามีความมุ่งมั่นที่จะจัดการการขุดค้นทางโบราณคดีของพวกเขาเองหากกล่าวอย่างตรงไปตรงมา การขุดค้นนี้คือการขุดค้นอัตลักษณ์ของพวกเขาเอง”⁵

แม้ทัศนคติที่กระตือรือร้นเกี่ยวกับคุณูปการของโบราณคดีต่อการสร้างชาติ จะแสดงออกถึงความหวังอย่างจริงจังเกี่ยวกับการเสริมพลังให้กับตนเองในโลกยุคหลังอาณานิคม ทว่าทุกวันนี้ทัศนคติดังกล่าวไม่สามารถรับฟังได้และฟังดูมีปัญหา ในสามทศวรรษตั้งแต่งานเรื่อง 'j' accuse ของ Fowler⁶ (1987) งานจำนวนมากถูกเขียนเพื่อใช้ในทางการเมืองและการใช้โบราณคดีไปในทางที่ผิด⁷

หน่วยงานโบราณคดีต่าง ๆ (archaeological services) ที่ก่อตั้งขึ้นในต้นทศวรรษ 1900 ในพม่าของอังกฤษ อินโดจีนของฝรั่งเศส และอินเดียตะวันออกเฉียงใต้ ริเริ่มการอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์ สถาปนากำหนดอายุเบื้องต้นของโบราณสถาน และฝึกอบรมนักโบราณคดีพื้นเมืองรุ่นแรก⁸ ในเรื่องนี้ ประเทศไทยที่ไม่ได้มีสถานะเป็นอาณานิคม ก็เป็นเช่นเดียวกับประเทศอื่น ประเทศที่รู้จักกันในชื่อว่าสยามจนถึงปี ค.ศ. 1939 นั้น ปรับเปลี่ยนวิธีการแบบอาณานิคมเพื่อสนองความต้องการภายใน โดยการใช้โบราณคดีในฐานะที่เป็นการประกอบการศึกษาการถอดความจารึกโบราณที่จารไว้ เพื่อสถาปนาลำดับพัฒนาการของราชอาณาจักรไทยที่ก่อตั้งนับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 13 เนื่องจากความสับสนเนื่องทางการเมืองในยุคหลังสงคราม (โลกครั้งที่ 2 – ผู้แปล) คุณค่าเชิงเอกสารพยานของโบราณคดีและจารึกโบราณที่สนับสนุนทัศนคติแบบไทยเรื่อง

⁵ Chester F. Gorman and Pisit Chareonwongsa, "Banchiang: A mosaic of impression from the first two years," *Expedition* 18, no. 4 (1976): 15.

⁶ Don D. Fowler, "Uses of the past: Archeology in the service of the state," *American Antiquity* 52, no. 2 (1987): 229-245.

⁷ เช่น Margarita Díaz-Andreu and Timothy Champion, eds., *Nationalism and Archeology on Europe* (Boulder, CO: Westview Press, 1996); Susan Kane, ed., *The Politic of Archaeology and Identity in a Global Context* (Boston, MA: Archaeological Institute of America, 2003); Philip L. Kohl and Claire P. Fawcett, eds., *Nationalism, Politics and the Practice of Archaeology* (Cambridge University Press, 1996); Lynn Meskell, ed., *Archaeology under Fire: Nationalism and Politics and Heritage in the Eastern Mediterranean and the Middle East* (London: Routledge, 1998); Neil Silberman, *Between Past and Present: Archaeology, Ideology and Nationalism in the Modern Middle East* (New York: H. Holt & Co., 1989).

⁸ Penny Edwards, *Cambridge: The Cultivation of a Nation 1860-1945* (Honolulu: University of Hawaii Press, 2007); Ian Glover, "National and Political uses of archeology in Southeast Asia," *Indonesia and the Malay World* 31, no. 89 (2003): 16-30.

ประวัติศาสตร์ของราชอาณาจักรนี้ได้รับการเสริมแรงและผลิตซ้ำ ซึ่งแตกต่างจากการตั้งคำถามต่อความรู้โบราณคดีแบบอาณานิคมซึ่งเกิดขึ้นในอื่นๆ

บทความนี้ตั้งคำถามต่อองค์ความรู้ที่ได้กล่าวมาข้างต้น โดยการตรวจสอบการแสวงหาความรู้ทางโบราณคดีในบริบทของความสัมพันธ์แบบอาณานิคมใหม่ที่ผูกประเทศไทยเข้ากับสหรัฐอเมริกาหลังจากหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงการสิ้นสุดของสงครามเวียดนาม ผลของการขุดค้นที่กระทำในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ถูกทำให้เป็นพื้นที่ทางการทหารของประเทศไทยนั้น นำนักโบราณคดีอเมริกันสู่การนำเสนอแบบจำลองใหม่ของยุคก่อนประวัติศาสตร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่อนุญาตให้ประชาชนพื้นเมืองมีบทบาทเป็นตัวแสดงทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นสิ่งที่ได้รับการปฏิเสธก่อนหน้านี้ อย่างไรก็ตามปฏิบัติการนี้นำไปสู่สภาวะปฏิบัติสองทาง (double paradox) นั่นคือ การนำเสนอแบบจำลองใหม่ของยุคก่อนประวัติศาสตร์โดยตัวของมันเองเป็นผลพลอยได้ของลัทธิจักรวรรดินิยมของสหรัฐฯ ที่กำลังขยายอิทธิพลในภูมิภาคนี้ด้วยการแทรกแซงทางการทหาร ขณะเดียวกันการนำเสนอแบบจำลองดังกล่าวสันคลอนเรื่องเล่าประวัติศาสตร์แห่งชาติของไทยที่มีศูนย์กลางอยู่ที่คนไทย

ส่วนแรกของบทความจะทบทวนการค้นพบและการศึกษาแหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ของประเทศไทยที่สัมพันธ์กับการเมืองแห่งความรู้แบบสงครามเย็น ส่วนต่อไปจะอภิปรายทฤษฎีเกี่ยวกับยุคสำริดของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เป็นเอกเทศในฐานะที่เป็นองค์ประกอบวัตถุประสงก์ทางการเมืองของสหรัฐฯ ในภูมิภาคนี้ และท้ายสุด พิจารณาถึงการยอมรับภายในประเทศเกี่ยวกับจารีตวัฒนธรรมบ้านเชียงในผลที่ตามมาภายหลังของสงครามเย็น โดยการประยุกต์ใช้การอ่านโดยละเอียดที่มีต่อทั้งการอธิบายโดยทั่วไปและการวิเคราะห์แบบผู้เชี่ยวชาญการขุดค้นที่บ้านเชียง บทความนี้ยังนำเสนอแนวพินิจเชิงวิวิธวิทยาที่พิจารณาการใช้เรื่องเล่าทางโบราณคดี (archaeological narrative) ในฐานะที่เป็นหลักฐานสำหรับนักประวัติศาสตร์

2. ประเทศไทยในฐานะที่เป็นวัตถุของความรู้แบบสงครามเย็น

การตรวจสอบการเมืองของความรู้เกี่ยวกับประเทศไทยต้องเริ่มต้นโดยการทบทวนสถานะของประเทศไทยในยุคแห่งจักรวรรดิ ทั้งๆ ที่การอ้างแบบเชิงชาตินิยมนำไปสู่สิ่งที่ขัดแย้งตรงกันข้าม ประเทศไทยในช่วงระยะเวลา ค.ศ. 1855-1945 ก็อยู่ใต้ข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ การทูต และขอบเขตอำนาจทางศาล (สิทธิสภาพนอกอาณาเขต - ผู้แปล) แบบ “กึ่งอาณานิคม” ซึ่งกำหนดโดยอังกฤษและฝรั่งเศส ภายหลังจากสงคราม (โลกครั้งที่ 2-ผู้แปล) สหรัฐอเมริกาสถาปนา “ความสัมพันธ์พิเศษ” กับประเทศไทย โดยกระชากประเทศไทยจากอิทธิพลของอังกฤษ และทำให้ประเทศไทยเป็นบ่อนปรนการต่อสู้กับขบวนการคอมมิวนิสต์อินโดจีนที่สอดคล้องกับหลักการ

ของประธานาธิบดีทรูแมน (Truman' doctrine) เกี่ยวกับการต่อต้านลัทธิคอมมิวนิสต์อันไม่พึงปรารถนา (containment of communism)⁹ ดังนั้น ในขณะที่ประเทศเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อื่นๆ (แต่ฟิลิปปินส์อยู่ภายใต้อุปถัมภ์ของสหรัฐฯ) ได้รับการปลดปล่อยจากการเป็นอาณานิคมและต่อมาสร้างค่ายไม้ฝักใฝ่ฝ่ายใดที่เปิดตัวเป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1955 ณ การประชุมบันดุง (ประเทศอินโดนีเซีย) ประเทศไทยกลับหลอหลอมความสัมพันธ์เชิงอาณานิคมใหม่แห่งการพึ่งพาสหรัฐอเมริกา ด้วยการยอมรับบทบาทในฐานะที่เป็นป้อมปราการของ “โลกเสรี” ในภูมิภาคนี้ ผลประโยชน์ในทางการเงินของการเป็นพันธมิตรนี้มหาศาล นอกจากเงินจำนวน 650 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เกี่ยวกับความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจแล้ว ในระหว่างปี ค.ศ. 1950-1975 ประเทศไทยยังได้รับ 940 ล้านดอลลาร์เพิ่มเติม สำหรับความมั่นคงและการป้องกัน บวกกับ 760 ล้านดอลลาร์เป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการและยุทธโศปกรณ์ของกองทัพไทยที่ปฏิบัติการในเวียดนามนับจากปี ค.ศ. 1967 (13,000 นาย) นอกจากนั้น เงินจำนวน 250 ล้านดอลลาร์ถูกใช้ลงทุนในการสร้างฐานทัพอากาศในประเทศไทย และ 850 ล้านดอลลาร์ฉีดเข้าสู่เศรษฐกิจจากการที่เจ้าหน้าที่ของสหรัฐฯ ที่เข้ามาหยุดพักและหย่อนใจจากเวียดนาม¹⁰

ระหว่างทศวรรษ 1950 และทศวรรษ 1960 สหรัฐได้ให้เงินสนับสนุนการก่อสร้างโครงสร้างสาธารณูปโภค เริ่มต้นด้วยถนนมิตรภาพ (เส้นทางคมนาคมหลักระหว่างกรุงเทพฯกับอีสาน) เพื่อใช้เป็นเครือข่ายของฐานทัพทางทหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย แง่มุมอื่นของพันธมิตรสงครามเย็นก็คือการฝึกอบรมและการสนับสนุนทางการเงินของอเมริกันในจำนวนมหาศาลต่อกองกำลังทหารและตำรวจเพื่อต่อสู้กับการต่อต้านรัฐบาล โครงการเดี่ยวที่ใหญ่ที่สุดที่ดำเนินการโดยหน่วยงานเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (Agency for International Development, USAID) ของสหรัฐฯ คือการช่วยเหลือรัฐบาลในการทำให้ความมั่นคงของชนบทให้ดีขึ้น ผู้รับที่สำคัญที่สุดของความช่วยเหลือจากอเมริกันนี้ก็คือ ตำรวจภูธรและตำรวจตระเวนชายแดน หน่วยงานหลังก่อตั้งในต้นทศวรรษ 1950 ด้วยความช่วยเหลือจากองค์การสืบราชการลับของอเมริกา (CIA)¹¹ พันธมิตรกับบวอชิงตันแน่นแฟ้นยิ่งขึ้นเมื่อเริ่มต้นทศวรรษ 1960 ภายใต้ระบอบเผด็จการของนักรบสงครามเย็น จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ในฐานะที่ประเทศไทยได้รับมอบหมาย

⁹ Daniel Fineman, *A Special Relationship: The United State and Military Government in Thailand, 1947-1958* (Honolulu: University of Hawaii Press, 1997).

¹⁰ Arne Kislenko, "A not so silence partner, Thailand' s role in covert operations, counter-insurgency, and the war in Indochina," *The Journal of Conflict Studies*, 24, no. 1 (2004), <http://Journals.hil/unb.ca/index.php/Jcs/article/view/292/465> (accessed 25 September 2015).

¹¹ R. Sean Randolph, *The United States and Thailand: Alliance Dynamics, 1959-1985* (Berkeley: Institute of East Asian Studies, University of California, Berkeley, 1986), 88-89, 98-99.

บทบาทศูนย์กลางในยุคทศวรรษสงครามทางอากาศของสหรัฐฯ นครราชสีมา เมืองหลักของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลายเป็นฐานที่ตั้งของกองพันส่งกำลังบำรุงที่ 7 ของสหรัฐฯ (the seventh US Logistic Battalion) ในปี ค.ศ. 1964 และในปีเดียวกันนี้ ฐานทัพอากาศมีปฏิบัติการในนครพนม และอุดรธานี ในภาคอีสานตอนบนด้วย¹²

ก่อนการแบ่งเขตแดนที่เจรจาต่อรองกับฝรั่งเศสในทศวรรษ 1890 ที่ราบสูงโคราชคือภูมิภาคของคนชาติพันธุ์ลาวที่ตกใต้อำนาจที่สืบเนื่องของราชอาณาจักรล้านช้างและเวียงจันทน์ (เป็นรัฐซึ่งอยู่ในอำนาจของสยามตั้งแต่ ค.ศ. 1828) การกำหนดการควบคุมของกรุงเทพฯ เหนือส่วนตะวันตกของที่ราบสูงโคราชหรืออีสาน พร้อมกันไปกับความพยายามในการผสมผสาน (assimilation) ประชากรลาวกับคนไทยภาคกลางเชิงวัฒนธรรม เป็นสาเหตุของสถานการณ์ความไม่สงบที่แพร่หลายนับแต่ต้นปี ค.ศ. 1902 เมื่อกบฏผู้มีบุญ (Millenarian Rebel) เริ่มต้นขึ้นโดยทันที¹³ ต่อมาระหว่างช่วงการเป็นนายกรัฐมนตรีของสฤษดิ์ ความด้อยพัฒนาทางเศรษฐกิจของอีสานได้รับการตีความในฐานะที่เป็น “ปัญหา” ทางการเมือง (ปัญหาอีสาน ลบออก ?) เพราะความไม่พอใจของประชาชนอาจนำไปสู่การสนับสนุนการก่อความไม่สงบของคอมมิวนิสต์ ด้วยเหตุตั้งนั้น แผนการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือถูกรวมเข้ามาในฐานะส่วนที่สำคัญที่แยกออกมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ 5 ปีฉบับแรก ซึ่งวางเค้าโครงขึ้นในปี ค.ศ. 1962 บนข้อเสนอแนะของธนาคารโลก¹⁴ (Keyes, 2014: 102-108)

ยุทธศาสตร์ของวอชิงตันเพื่อยับยั้งการบังเกิดผลของทฤษฎีโดมิโนของลัทธิคอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทำให้จำเป็นต้องรวบรวมข้อสนเทศ เนื่องจากสถานะของประเทศไทยซึ่งเป็นอาณานิคมอย่างไม่เป็นทางการในยุคของจักรวรรดิ ส่งผลให้ราชอาณาจักรนี้ไม่ตกเป็นวัตถุของความรู้แบบอาณานิคมในวิถีทางแบบที่อินเดียของอังกฤษและอินโดจีนของฝรั่งเศสเป็นการผลิตสิ่งซึ่งส่งผลทั้งหมดต่อเนื้อหาของความรู้แบบอาณานิคมใหม่เกี่ยวกับประเทศไทยระหว่างสงครามเย็นคือผลงานของศูนย์วิจัยและโครงการอาณาบริเวณศึกษา (area studies) ที่จัดตั้งขึ้นในมหาวิทยาลัยต่างๆ ของอเมริกันในยุคหลังสงคราม เพื่อฝึกฝนเจ้าหน้าที่รัฐบาลและนักการทูตในอนาคต¹⁵ อย่างไม่น่าประหลาดใจ ทักษะการศึกษามเมริกันต่อประเทศไทยถูกดลใจโดยทฤษฎี

¹² *Ibid*, 50-53.

¹³ John B. Murdoch, “The 1901-1902 ‘Holy man’s’ rebellion,” *Journal of Siam Society* 62, no. 1 (1971): 47-66.

¹⁴ Charles Keyes, *Finding Their Voice: Northeastern Villages and the Thai State* (Chiang Mai: Silkworm Books, 2014), 102-108.

¹⁵ Noam Chomsky, Howard Zinn, Laura Nader, et al., *The Cold War & the University: Toward an Intellectual History of Postwar Years* (New York: New Press, 1997); Ron Robin, *The Making of Cold War Enemy: Culture and Politics in the Military-Intellectual Complex* (Princeton, NJ: University Press, 2001).

การทำให้ทันสมัย (modernization theory) ซึ่งเป็น “พิมพ์เขียวที่เป็นระบบและชัดเจนที่สุดถูกสร้างสม่าเสมอโดยอเมริกันเพื่อแปลงรูปสังคมต่างประเทศใหม่”¹⁶ ทฤษฎีศึกษานี้ สามารถได้รับการพิจารณาว่าเป็นเชิงอาณานิคมใหม่ในสองการพิจารณา นั่นคือมันยึดยึดเอาวาทกรรมอำนาจนำ (hegemonic discourse) เกี่ยวกับการก่อสร้างการเมือง สังคมเศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของประเทศไทย ให้แก่กลุ่มเทคโนแครต (technocrat) ใหม่ที่ได้รับการฝึกฝนในมหาวิทยาลัยอเมริกัน เป็นผลอันประเสริฐจากโครงการทุนการศึกษาของหน่วยงานเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (USAID) และโครงการฟูลไบรท์ (Fulbright Program) ควบคู่กันไปด้วยกับความช่วยเหลือเชิงความรู้และโครงการต่อต้านการต่อต้านรัฐบาลของคอมมิวนิสต์ การผูกเรื่องเชิงการวิเคราะห์ ดังเช่น “การเมืองของรัฐข้าราชการ” (bureaucratic polity)¹⁷ “สังคมโครงสร้างหลวม” (loosely structure society)¹⁸ และ “การทำให้ทันสมัยที่ปราศจากการพัฒนา” (modernization without development)¹⁹ ผลิดในเชิงวาทกรรมเกี่ยวกับอุปสรรคทางสังคมเศรษฐกิจที่ประเทศไทยเผชิญในการที่จะกลายเป็น “รัฐสมัยใหม่” – นั่นกล่าวได้ว่า “เชิงประชาธิปไตยและเชิงความเท่าเทียมเชิงวิทยาศาสตร์ เชิงความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และเชิงอำนาจอธิปไตย” ในถ้อยคำจากสุนทรพจน์แห่งปี ค.ศ. 1959 โดยนักสังคมวิทยา เอ็ดเวิร์ด ชิลส์ (Edward Shils)²⁰

เริ่มต้นในกลางทศวรรษ 1960 นักสังคมศาสตร์อเมริกันจำนวนมากเริ่มแสวงหาโครงการวิจัยในประเทศไทยที่ออกแบบโดยตรงเพื่อต่อต้านคอมมิวนิสต์ จาก ค.ศ. 1961 ถึง ค.ศ. 1972 หน่วยงานโครงการวิจัยระดับสูงของกระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ (US Department of Defense Advanced Research Project Agency / ARPA) ดำเนินการหน่วยงานภาคสนามในกรุงเทพฯ การปฏิบัติการที่นับจากปี ค.ศ. 1966 ทำอย่างเร่งรีบต่อ(?)ในการช่วยเหลือรัฐบาลไทยและช่วยเหลือภารกิจที่ของสหรัฐฯ ในการปราบปรามการต่อต้านรัฐบาลในอีสาน หน่วยงานโครงการวิจัยระดับสูงของกระทรวงกลาโหมสหรัฐฯ (ARPA) เกณฑ์นักมานุษยวิทยาจำนวนมากเพื่อช่วยเหลือในการสร้างกองกำลังป้องกันหมู่บ้านที่ไม่ใช่ตำรวจ การตรวจสอบหาความจริงเกี่ยวกับกิจกรรมของพวกเขาโดยคณะกรรมการจริยธรรมของสมาคมมานุษยวิทยา

¹⁶ Nils Gilman, *Mandarins of the Future: Modernization Theory in Cold War America* (Baltimore, MD and London: The John Hopkins University Press, 2003), 5.

¹⁷ Fred W. Riggs, *Thailand: The Modernization of Bureaucratic Polity* (Honolulu: East-West Center, 1966).

¹⁸ Hansdieter Evers, ed., *Loosely Structured Social System: Thailand in Comparative Perspective* (New Haven, CN: Yale University Press, 1996).

¹⁹ Norman Jacobs, *Modernization Without Development: Thailand as an Asian Case Study* (New York: Praeger, 1971).

²⁰ อ้างใน Nils Gilman, *op.cit.*, 1.

อเมริกัน (Ethics Committee of American Anthropological Association) ในต้นทศวรรษ 1970 เป็นสาเหตุของ “การโต้เถียงที่รุนแรงเกี่ยวกับกรณีประเทศไทย” ที่ดังกระฉ่อน²¹

ในขณะที่ไม่มีสิ่งชี้ถึงความเกี่ยวข้องของนักโบราณคดีอเมริกันในกิจกรรมต่อต้านการต่อต้านรัฐบาลในประเทศไทย การเทียบเคียงสามารถชี้ได้ เพราะทฤษฎีกระบวนการ (Processual theory) หรือ “โบราณคดีใหม่” (New Archaeology) ซึ่งกำเนิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาในช่วงเปลี่ยนสู่ทศวรรษ 1960 ถูกทำให้เป็นมนต์ศรัทธาในฐานะที่เป็นหลักวิชาคู่แฝดของมานุษยวิทยา²² ทริกเกอร์²³ ได้กล่าวว่า โบราณคดีใช้แนวคิดสังคมศาสตร์ปฏิฐานนิยม (positivist social sciences) โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะ “สร้างข้อสรุปทั่วไปที่เป็นกลางเชิงจริยธรรม อย่างเป็นภาววิสัย ที่เป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการสังคมสมัยใหม่” นับแต่เริ่มต้นทศวรรษ 1970 ทฤษฎีกระบวนการอยู่ในตำแหน่งแห่งที่ที่ครอบงำโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์อเมริกัน²⁴ กระนั้น ความหมายโดยนัยของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีนี้ในการศึกษาโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้อำนาจนำของอเมริกันยังคงต้องได้รับการตรวจสอบอยู่

หน่วยบริการทางโบราณคดีของสยาม (Siam's Archaeological Service) ก่อตั้งในปี ค.ศ. 1924 เดินตามแบบจำลองโบราณคดีอาณานิคมของฝรั่งเศส โดยการมุ่งความสนใจไปที่ บัญชีรายการและการอนุรักษ์ซากโบราณสถานต่าง ๆ (monumental remains) ในขณะเดียวกัน ฟังฟังอย่างมากกับหลักฐานที่จารึกเป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อยืนยันลำดับเวลาเชิงสัมพัทธ์ของ โบราณสถานวัตถุทางประวัติศาสตร์ที่ชี้จากลักษณะทางรูปแบบ การสำรวจเกี่ยวกับภูมิทัศน์ทางประวัติศาสตร์ก่อนสงครามแปซิฟิกนั้น ร่วมอยู่ในโครงการที่กว้างกว่า ในการผลิตความรู้มากเท่า ๆ กับการให้บริการแก่ “ชาติไทย” ดังที่ราชอาณาจักรที่หลากหลายชาติพันธุ์แห่งสยามปรากฏถูกสร้างลักษณะในวาทกรรมที่เป็นทางการนับตั้งแต่ทศวรรษ 1910 ด้วยเหตุตั้งนั้น แม้ในเชิงญาณวิทยาและเชิงวิธีวิทยาจะวางพื้นฐานอยู่ที่ความรู้แบบตะวันตก จารึกวิทยา (epigraphy) และโบราณคดีของสยามในต้นคริสต์ศตวรรษที่ 20 นั้น กลับรับใช้อุดมการณ์ชาตินิยม ที่ยกคนไทย

---

²¹ Eric Wakin, *Anthropology Goes to War: Professional Ethics & Counterinsurgency in Thailand* (Madison: University of Wisconsin Center for Southeast Asian Studies, 1992), 2-4, 80-86.

²² Lewis R. Binford, “Archeology as anthropology,” *American Antiquity* 28 (1962): 217-225; Willey GR. and Philips P., *Method and Theory in American Archaeology* (Chicago, IL: University of Chicago Press, 1958).

²³ Bruce G. Trigger, *A History of Archaeology Thought*, 2nd ed. (Cambridge: Cambridge University Press, 2006), 407.

²⁴ Laurajane Smith, *Archaeological Theory and Politics of Cultural Heritage* (Abingdon Oxon and New York: Routledge, 2004), 39.

ในเชิงการเมืองและเชิงวัฒนธรรมให้ครอบงำเหนือชาติพันธุ์กลุ่มน้อยต่างๆ ของราชอาณาจักร²⁵ หัวข้อต่อไปจะพิจารณาการประดิษฐ์นี้ในรายละเอียดมากขึ้นและการปรับปรุงจุดเริ่มต้นของมัน

3. ภาพที่เปลี่ยนไปของก่อนประวัติศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

การทิวทัศน์วัฒนธรรม-จากการจัดแสดงศิลปะสัญจรสู่การเดินทางแสดงนานาชาติของนักดนตรี-เป็นแง่มุมที่มีนัยยะสำคัญของยุทธศาสตร์โดยรวมของ “สงครามวัฒนธรรม” ที่วอชิงตันจัดขบวนเพื่อเอาชนะหัวใจและจิตใจในการต่อสู้ทางอุดมการณ์ที่ยืดเยื้อ นั่นคือสงครามเย็นในตะวันตก²⁶ ในต้นทศวรรษ 1960 รัฐบาลของประเทศไทยเริ่มดำเนินการในการทิวทัศน์วัฒนธรรมด้วยการจัดนิทรรศการสัญจรเกี่ยวกับโบราณวัตถุสองครั้ง นิทรรศการสัญจรครั้งแรกเดินทางสู่สหรัฐฯ จากเดือนตุลาคม ค.ศ. 1960 ถึง พฤษภาคม ค.ศ. 1962 ครั้งที่สอง จากเดือนกุมภาพันธ์ ค.ศ. 1963 ถึงเดือนมีนาคม ค.ศ. 1965 ณ เมืองในยุโรป 9 เมืองบนฝั่ง “อิสระ” จากมานเฮลิก²⁷ ในหนังสือประกอบการจัดแสดงที่พิมพ์ต่างหาก ไม่ใช่ฉบับตีพิมพ์แห่งชาติ บรรจุคำอธิบายคร่าวๆ ของสกุลทางประวัติศาสตร์ศิลปะเชิงศาสนาของประเทศไทย เขียนโดยนักวิชาการฝรั่งเศสที่มีชื่อเสียง ยอร์ช เซเดส์ (George Coedès) และลูกศิษย์วัยเยาว์ของเขาฌอง บวสเซลีเย (Jean Boisselier)

ในฐานะนักจารึกวิทยาที่ได้รับการฝึกฝน เซเดส์วางรากฐานของโบราณคดีไทยในทศวรรษ 1920 ก่อนที่เขาจะได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการสถาบันฝรั่งเศสแห่งปลายบูรพาทิศประจำฮานอย (Hanoi-based Ecole Française d'Extrême d'Orient /EFEO) ในปี ค.ศ. 1929 นั้น เซเดส์ทำงานอยู่ในกรุงเทพฯ เป็นเวลา 12 ปี ซึ่งเป็นที่ที่เขาก่อตั้งหน่วยบริการทางโบราณคดี (Archaeological Service) และดูแลจัดการของสะสมของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ²⁸ ในสมุดแจ้งรายการการจัดแสดง เซเดส์เขียนไว้ว่า “การกู้คืนเครื่องมือเครื่องใช้หิน สำริด และเหล็ก แสดงให้เห็นว่า อารยธรรมยุคหินใหม่ [ในประเทศไทยสยาม] ซึ่งยุคสำริด ซึ่งล่าช้ากว่ามาก

²⁵ Maurizio Peleggi, “From Buddhist icons to national antiquities: Cultural nationalism and colonial knowledge in the making of Thailand’s history of art,” *Modern Asian Studies* 47, no. 5 (2013): 1520-1548.

²⁶ Frances S. Saunders, *Who paid the Piper? The CIA and the Cultural Cold War* (London: Granta, 1999).

²⁷ เมืองทั้ง 9 เมืองนี้คือ โคโลญ (Cologne) ออฟเฟินบาด (Offenbach) และมิวนิค (Munich) ในที่ที่ต่อมาอยู่ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน เฮก (Hague) ลอนดอน (London) ปารีส (Paris) บรัสเซลส์ (Brussel) ฟลอเรนซ์ (Florence) และโคเปนเฮเก้น (Copenhagen)

²⁸ Maurizio Peleggi, *op.cit.*: 1538-1539.

จากในยุโรปนั้น เริ่มต้นก่อนยุคเหล็กไม่นานนัก²⁹ ในหนังสือเล่มสุดท้ายที่แพร่หลายของเซเดส์ ฉบับดั้งเดิมพิมพ์ในปี ค.ศ. 1962 เขาย้อนกลับไปสู่การใช้ทฤษฎี “ภารตภิวัตน์” (Indianization) ของเขา (Hinduisation ในต้นฉบับภาษาฝรั่งเศสดั้งเดิม) ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยุคต้น โดยตั้งข้อสังเกตว่า “แม้แต่ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ ประชาชนพื้นเพดั้งเดิมของอินโดจีนดูเหมือนขาดซึ่งการมีปัญญาเชิงสร้างสรรค์ และแสดงแนวโน้มเพียงเล็กน้อยสำหรับการสร้างสรรค์ ความก้าวหน้าได้หากปราศจากแรงกระตุ้นจากภายนอก”³⁰

กลับไปในปีค.ศ. 1934 ในฐานะที่เป็นผู้อำนวยการของสถาบันฝรั่งเศสแห่งปลายบูรพาทิศ ประจำฮานอย เซเดส์แต่งตั้งนักโบราณคดีชาวสวีเดน โอลอฟ แจนเซ (Olov Janse) ให้ควบคุม การขุดค้นที่ดองเซิน (Dongson) ที่ซึ่งในทศวรรษ 1920 เจ้าหน้าที่ศุลกากรอาณานิคมฝรั่งเศส ได้ค้นพบโบราณวัตถุสำริดและหินจำนวนมาก รวมทั้งกลองมโหระทึกอันมีชื่อเสียงซึ่งใช้ใน พิธีกรรม ซึ่งได้ตั้งชื่อตามนามสถานที่ค้นพบ ในปี ค.ศ. 1929 วิกเตอร์ โกลเลบิว (Victor Goloubew) ตีพิมพ์การค้นพบนี้ใน EFEO Bulletin ซึ่งเขาเสนอว่า กลองมโหระทึกดองเซินถูกผลิตขึ้นที่ ประเทศจีนเวลาช่วงใดเวลาหนึ่งระหว่างศตวรรษแรกก่อนคริสต์ศตวรรษกับศตวรรษแรกของ คริสต์ศตวรรษ โกลเลบิว ย้ำสมมุติฐานของเขาในการประชุมครั้งแรกของนักก่อนประวัติศาสตร์ แห่งตะวันออกเฉียงไกล จัดขึ้นที่ฮานอยในปี ค.ศ. 1932 ชื่อว่าสำริดสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่เพิ่งถูก ค้นพบเมื่อเร็วๆ นี้ ในอินดีส์ตะวันออกของดัตช์ (Dutch East Indies) คือผลของการแพร่กระจาย ทางเทคนิควิทยาผ่านมาจากอินโดจีน ในส่วนของแจนเซ ดำเนินการขุดค้นสามครั้งที่ดองเซิน ระหว่างปี ค.ศ. 1934 ถึง 1939 บนพื้นฐานของการที่เขายืนยันสมมุติฐานของโกลเลบิวเกี่ยวกับ ต้นกำเนิดที่จีนของยุคโลหะของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่กำหนดอายุโบราณวัตถุเหล่านั้น ก่อนเวลาจริงไปที่ศตวรรษที่ 4-3 ก่อนคริสต์ศักราช แจนเซ ซึ่งด้วยว่า เครื่องมือและอาวุธสำริด ถูกแนะนำให้รู้จักในภูมิภาคนี้โดย “ผู้บุกเบิกชาวจีน” หรือ “คนไทยที่กลายเป็นจีน” (“Sinicized Thais”) (นั่นคือ คนไต จากตะวันตกเฉียงใต้ของจีน) ผู้ซึ่งสันนิษฐานว่า ตั้งหลักแหล่งในพื้นที่ ดองเซินและผสมกันกับคนพื้นเมือง คือพวก “โปรโต-มาลายัน” (Proto-Malayan)³¹

---

²⁹ George Coedès, *Tresors d'art de Thaïlande. Catalogue de l'exposition au Musée Cernuschi* (with Jean Boisselier and M.C. Subhadradis Diskul) (Paris: Presses Artistiques, 1964), 28.

³⁰ George Coedès, *The Making of Southeast Asia*, trans. H.M. Wright (London: Routledge and Kegan Paul, 1966), 13.

³¹ Haydon Cherry, “Digging up the past: Prehistory and the weight of present in Vietnam,” *Journal of Vietnamese Studies* 4, no. 1 (2009): 94-99.

แตกต่างกัน ความรู้เกี่ยวกับก่อนประวัติศาสตร์ของประเทศไทยก้าวหน้าไปเล็กน้อยระหว่างครึ่งแรกของคริสต์ศตวรรษที่ 20 เมื่อเริ่มแรก สมาชิกผู้ก่อตั้งสยามสมาคม (สถาปนาในปี ค.ศ. 1904) นำเสียดายว่า พัฒนาการดังกล่าวไม่เหมือนในอินโดจีนของฝรั่งเศส “มรดกทางวัฒนธรรมสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่สันนิษฐานว่าเป็นของพื้นเมือง จนถึงบัดนี้ ยังไม่ประสบความสำเร็จในการที่จะค้นพบในภูมิภาคนี้ (ภาคกลางของไทย) มีเพียงหลักฐานเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้น แต่เราก็หายากเหลือเกิน”³² ในยี่สิบห้าปีต่อมา สมาชิกสยามสมาคม 2 คนรายงาน “ตรวจจนกระทั่งเดี๋ยวนี้ ยังไม่มีการค้นพบเครื่องมือเครื่องใช้ยุคหินเก่าภายในเขตแดนของสยามปัจจุบัน ... เพราะ มาจนถึงบัดนี้ งานค้นคว้าอย่างเป็นระบบยังไม่ได้รับการดำเนินการ”³³ อย่างไรก็ตาม การค้นพบใหม่ๆ จำเป็นต้องรอต่อไป เพราะในปี ค.ศ. 1955 เท่านั้นเองที่โบราณคดียุคก่อนประวัติศาสตร์เพิ่งถูกรวมเข้าไปในหลักสูตรของคณะโบราณคดี ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร

จุดเปลี่ยนคือคณะสำรวจไทย-เดนมาร์กในปี ค.ศ. 1960-1961 ผลสำรวจนำเสนอในหนังสือ 4 เล่มที่ตีพิมพ์ระหว่างช่วงเวลา 12 ปี³⁴ การสำรวจค้นพบซากมนุษย์ที่กำหนดอายุได้ถึงยุคหินเก่าและหินใหม่ในจังหวัดกาญจนบุรีทางตะวันตกของประเทศ ในปี ค.ศ. 1963-1964 คณะสำรวจจากมหาวิทยาลัยฮาวาย-กรมศิลปากร ภายใต้การควบคุมของศาสตราจารย์ ดับเบิลยู จี โซลไฮม์ (W. G. Solheim II) ขุดค้นแหล่งโบราณคดีในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ซึ่งเป็นระยะแรกของโครงการกู้ภัยทางโบราณคดีที่ได้รับทุนจากมูลนิธิวิทยาศาสตร์แห่งชาติ สหรัฐ (US National Science Foundation-funded Archaeological Salvage Program) วัตถุประสงค์ก็คือการขุดค้นแหล่งโบราณคดี 5 แหล่งก่อนที่แหล่งโบราณคดีเหล่านี้จะเปลี่ยนไปสู่อ่างเก็บน้ำภายใต้โครงการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขง (Khong River Basin Development Project) หนึ่งในบรรดาโครงสร้างฐานขนาดใหญ่จำนวนมากที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในทศวรรษ 1960 เพื่อสนับสนุนการปฏิวัติเขียว (Green Revolution) โดยตัวมันเองเป็นแง่มุมที่ไม่ใช่การสู้รบของสงครามเย็นในเอเชีย (วลี “การปฏิวัติเขียว” ประดิษฐ์ขึ้นโดย ดับเบิลยู เอส กาด [W. S. Gaud] อดีตผู้อำนวยการยูเซต [USAID]) ความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างแหล่งก่อนประวัติศาสตร์ในอีสานกับแหล่งยุคเหล็กตอนต้นและยุคหินใหม่ค้นพบก่อนหน้าในจังหวัดทางตะวันตกซึ่งถึงการ

³² Gerolamo Emilio Gerini, “Siamese archeology: A synoptical sketch,” In A.C. Carter, ed., *The Kingdom of Siam* (New York: Knickerbocker Press, 1904): 213.

³³ Arthur F. G. Kerr. and Erik Seidenfaden, “*Ethnology*” in *Siam: Nature and Industry* (Bangkok: Ministry of Commerce, 1930): 80.

³⁴ Hendrik Robbert van Heekeren, Eigil Knuth, and Per Sørensen, *Archeology excavations in Thailand: Thai-Danish Prehistoric Expedition* (Copenhagen: Munksgaard, 1957-1988).

กระจายเชิงพื้นที่ของ “วัฒนธรรมก่อนประวัติศาสตร์ที่มีลักษณะเฉพาะ”³⁵ ระหว่างช่วงที่สองและสามของโครงการกู้ภัยทางโบราณคดี ในปี ค.ศ. 1965-1968 สิ่งประดิษฐ์สำริดและเครื่องมือหลอมโลหะเช่นเดียวกับตระกรันของโลหะได้รับการกู้คืนที่โนนนกทา จังหวัดขอนแก่น (130 กิโลเมตรทางตะวันตกเฉียงใต้ของบ้านเชียง) การกำหนดค่าเรดิโอคาร์บอน (Radiocarbon Dating) ซึ่งต่อมาพิสูจน์ว่าคลาดเคลื่อนนั้น กระตุ้นการตั้งสมมุติฐานการค้นพบใหม่ว่า วัฒนธรรมสำริดที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยเก่าแก่ที่สุดในโลก เก่ากว่าที่จีน 1,000 ปี และอย่างน้อยเก่ากว่าที่หุบเขาแม่สินธุหนึ่งศตวรรษ³⁶ การค้นพบที่ตามมา ต่อๆ มา ณ บ้านเชียง ดูเหมือนว่าจะยืนยันสมมุติฐานนี้ อย่างน้อยในขั้นต้น

4. บ้านเชียงและจุดเริ่มต้นของยุคโลหะของโลก

เป็นเวลานานหลาย ๆ ปีที่การค้นพบบ้านเชียงก่อนประวัติศาสตร์ถูกอธิบายในฐานะเรื่องเล่าตามแบบฉบับของความบังเอิญทางโบราณคดี ผู้เขียนจะขอรื้อฟื้นเรื่องเล่านี้ด้วยการคัดลอกมาจากบทความใน *New York Times*

“นี่อาจถูกจัดให้เป็นหนึ่งในบรรดาการค้นพบโดยบังเอิญครั้งใหญ่ที่สุดในทางโบราณคดี ในฤดูร้อนของปี ค.ศ. 1966 นักศึกษามหาวิทยาลัยฮาวเวิร์ดคนหนึ่งชื่อ สตีฟ ยัง (Steve Young) กำลังอยู่ในหมู่บ้านในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ดำเนินการสำรวจทัศนคติทางการเมืองในหมู่บ้านหลังแล้วหลังเล่า สำหรับวิทยานิพนธ์ นักศึกษาปีสุดท้ายของเขา เมื่อเขาสะดุดรากของต้นไม้ ขณะที่เขาล้มลงกับพื้นเขาพบตัวเองเผชิญหน้ากับเครื่องปั้นดินเผา ชิ้นส่วนของภาชนะโผล่ขึ้นมาเพราะมรสุมเมื่อไม่นานมานี้เอง ซึ่งรูปร่างหน้าตาและความงามของเศษเครื่องปั้นที่ไม่ได้เคลือบมันน่าสนใจอย่างมาก สตีฟ ยัง ทราบดีเพียงพอที่จะนำพวกมันไปให้เจ้าหน้าที่ของรัฐบาลที่กรุงเทพฯ สิ่งที่เขาพบโดยบังเอิญ มาถึงขณะนี้ได้รับการพิจารณาว่าเป็นหนึ่งในบรรดาแหล่งที่อาศัยยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่สำคัญที่สุดในโลก”³⁷

³⁵ Wilhelm G. Solheim II, and Chester Gorman, “Archaeological Salvage Program: North eastern Thailand, First Season,” *Journal of Siam Society* 54, no. 2 (1966): 179-180.

³⁶ Wilhelm G. Solheim II, “Early Bronze in northeastern Thailand,” *Current Anthropology* 9, no. 1 (1968).

³⁷ Jori Finkel, “Thai antiquities, resting uneasily,” *The New York Times* (17 February 2008). http://www.nytime.co/2008/02/17/arts/design/17fink.html?_r=1&oref=slogin (accessed 25 September 2015).

วิวัฒนาการทางวัฒนธรรมต่างชาติ การค้นพบโดยบังเอิญ สมบัติที่ถูกค้นพบและนำคืนต่อเจ้าของ โดยชอบธรรม ส่วนประกอบพื้นฐานของปรัมปราเนียยทั้งหมดถูกนำเสนอในคำบรรยายข้างต้นนี้ อย่างไรก็ตาม สิ่งที่ยากไปก็คือรายละเอียดจำนวนหนึ่งที่เผยแพร่มา สิ่งหนึ่ง บิดาของยัง เป็นนักการทูตชื่อ เคเนท ที ยัง (Kenneth T. Young) เป็นเอกอัครราชทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทย จากเดือนมิถุนายน ค.ศ. 1961 ถึงเดือนสิงหาคม ค.ศ. 1963 (อย่างโดยบังเอิญ ในปี ค.ศ. 1966 ประเทศไทยต้อนรับการมาเยือนเป็นครั้งแรกของผู้ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดีสหรัฐฯ แอล บี จอห์นสัน [L. B. Johnson]) สำหรับชิ้นส่วนที่แตกหักของเครื่องปั้นที่ซึ่งยังพบโดยบังเอิญ พวกมันโผล่ขึ้นมาบนพื้นผิวเพราะการก่อสร้างถนน-ตัวอย่างของการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ปรากฏในอีสาน ซึ่งต้องขอขอบคุณความช่วยเหลือจากอเมริกัน

ในข้อเท็จจริง ในขณะที่ ยัง มาถึงที่บ้านเชียง เศษเครื่องปั้นโผล่ขึ้นมาเหนือพื้นผิวดิน เป็นทศวรรษแล้ว เครื่องปั้นถูกพบอย่างไม่เป็นทางการโดยหมอประจำชุมชนในปี ค.ศ. 1957 ซึ่งถูกเก็บเอาไว้ที่โรงเรียนของหมู่บ้าน 3 ปีต่อมา ครูใหญ่ของโรงเรียนแห่งนี้ส่งตัวอย่างบางส่วนไปให้หัวหน้าสำนักงานส่วนภูมิภาคของกรมศิลปากรที่อุดรธานี ซึ่งเศษเครื่องปั้นดินเผาที่กระตุ้นความสนใจเพียงเล็กน้อยต่อนักโบราณคดีท่านั้น³⁸ อย่างไรก็ตาม ต้องขอบคุณต่อสถานะและเครือข่ายความสัมพันธ์ของเขา ยัง สามารถแสดงสิ่งที่เขาค้นพบต่อปัญญาชนที่มีชื่อเสียง คือ หม่อมราชวงศ์พันธุ์ทิพย์ บริพัตร ซึ่งได้ส่งต่อมันไปยังสำนักงานใหญ่ของกรมศิลปากรที่กรุงเทพฯ อันเป็นที่ที่ดำเนินการวิเคราะห์เครื่องปั้นบ้านเชียงเป็นครั้งแรกและท้ายสุดได้รับการตีพิมพ์ครั้งแรกในรูปรายงาน และในเวลาต่อมาได้รับการศึกษาขั้นต้นโดยชิน อยูติ³⁹ นักโบราณคดีของกรมศิลปากร เศษที่แตกเป็นเสี่ยงๆ นี้ได้รับการตรวจสอบด้วยจาก อลิสเบท ลีออนส์ (Elizabeth Lyons) นักประวัติศาสตร์ศิลปะอเมริกันที่ประจำอยู่ที่กรุงเทพฯ ผู้ซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เป็นที่ปรึกษาแก่กรมศิลปากร ในเดือนเมษายน ค.ศ. 1967 ภายหลังจากที่ ลีออนส์ รายงานว่า เครื่องปั้นเหล่านั้นแสดงให้เห็นว่าไม่เหมือนกับเครื่องดินเผาในที่อื่นๆ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเอเชียตะวันออกเฉียง อธิปไตยกรมศิลปากร ธนิต อยูโพธิ์ มีคำสั่งให้ทดลองขุดค้นที่บ้านเชียง ตัวอย่างถูกส่งไป ณ มหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย เพื่อวิเคราะห์โดยเครื่องเทอร์โมลูมิเนสเซนซ์ (thermoluminescence) ซึ่งอายุที่ได้เป็นไปอย่างสง่างามตื้นตกใจโดยมีอายุอยู่ที่ 4,600 ปี ก่อนคริสต์ศักราช⁴⁰

³⁸ FAD, *Guide to Ban Chiang National Museum* (Bangkok: Fine Arts Department, 2009), 41-42.

³⁹ ชิน อยูติ, *สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย* (กรุงเทพฯ: การพิมพ์พระนคร, 2513);

_____. *วัฒนธรรมบ้านเชียงในสมัยก่อนประวัติศาสตร์* (กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2514).

⁴⁰ Joyce C. White, *Ban Chiang: Discovery of a lost Bronze Age* (Philadelphia: The University Museum, University of Pennsylvania; and Washington, DC: The Smithsonian Institution Traveling Exhibition Service, 1982), 16.

การสร้างถนนเพิ่ม นำไปสู่การค้นพบชั้นทับถมขนาดใหญ่ของเครื่องปั้นดินเผาเขียนสี และโบราณวัตถุสำริด ซึ่งถูกปล้นสะดมอย่างกว้างขวางและถูกส่งขายอย่างผิดกฎหมายให้แก่บรรดานักสะสมเอกชนภายในประเทศและพิพิธภัณฑสถานต่างประเทศ ต้องใช้ระยะเวลาหนึ่งก่อนที่กรมศิลปากรจะสามารถบังคับใช้กฎหมายความเป็นเจ้าของเหนือโบราณวัตถุที่ยังคงฝังอยู่ได้ นั่นคือการประกาศพระราชบัญญัติในเดือนพฤษภาคม ค.ศ. 1972 (สี่เดือนหลังจากที่ทรงเสด็จเยือนบ้านเชียง) ซึ่งขยายขอบเขตของกฎหมายเกี่ยวกับโบราณวัตถุแห่งชาติ ปี ค.ศ. 1961⁴¹ หนึ่งพระราชบัญญัตินี้ เป็น “คำสั่งคณะปฏิวัติ” ฉบับที่ 189 ประกาศใช้โดยสภาบริหารงานแห่งชาติ (National Executive Council) ซึ่งในปี ค.ศ. 1971 ได้มีการยกเลิกรัฐธรรมนูญและประกาศใช้กฎอัยการศึกใหม่อีกครั้งหนึ่ง และต่อมาซึ่งถูกโค่นล้มลงโดยการเดินขบวนประชาชน ในวันที่ 14 ตุลาคม 1973 ซึ่งถือเป็นการแบ่งยุคสมัยช่วงเวลาหนึ่งของประวัติศาสตร์ไทย โครงการโบราณคดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย (The Northeast Thailand Archaeological Project) (ต่อไปจะเรียกว่า NTAP) ปฏิบัติการในช่วงเวลาสั้นๆ ของ “การเมืองแบบเปิด” นับแต่เดือนตุลาคม ค.ศ. 1973 ถึงเดือนตุลาคม 1976 เมื่อรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งเป็นครั้งแรกในรอบทศวรรษวางนโยบายต่างประเทศใหม่ (ความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ได้รับการสถาปนาขึ้นใน ค.ศ. 1975) และริเริ่มในการลดทอนกำลังทหารจำนวนมหาศาลของสหรัฐฯ ที่ดำรงอยู่ในประเทศลง

โครงสร้างของ NTAP เป็นความเท่าเทียมกันมากกว่าภารกิจทางโบราณคดีร่วมที่เคยมีมาก่อน ด้วยการมีผู้อำนวยการร่วมคนไทยหนึ่งคนกับคนอเมริกันหนึ่งคน นั่นคือ พิสิฐ เจริญวงศ์ เจ้าหน้าที่ของกรมศิลปากร ผู้ซึ่งได้รับปริญญาโทในทางมานุษยวิทยาจากมหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย ในปี ค.ศ. 1972⁴² กับ เชสเตอร์ กอร์แมน (Chester Gorman) ที่มีอายุมากกว่าเล็กน้อย เป็นชาวแคลิฟอร์เนียพร้อมด้วยปริญญาเอกทางมานุษยวิทยาจากมหาวิทยาลัยฮาวาย ผู้ซึ่งเป็นผู้ช่วยของโซลไฮม์ โดยดำเนินการวิจัยในภาคตะวันตกและภาคเหนือของประเทศไทย ที่นี้ ในเทือกเขาหินปูนของจังหวัดแม่ฮ่องสอน) ที่ถ้าผาชันและถ้าผี กอร์แมน กำหนดตำแหน่งให้เป็นสถานที่ที่ปรากฏร่องรอยของการปลูกข้าวยุคแรก เขาได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้อำนวยการร่วมของ NTAP ทันทีหลังจากเข้าร่วมงานในภาควิชามานุษยวิทยา ณ มหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนียในปี ค.ศ. 1974⁴³ NTAP ได้รับทุนส่วนใหญ่จากมูลนิธิวิทยาศาสตร์แห่งชาติสหรัฐอเมริกาและการสนับสนุนสมทบจากมูลนิธิฟอร์ด ที่นี้จะได้เห็นถึงความเกี่ยวข้องของนักวิชาการตะวันตก

⁴¹ FAD, *op.cit.* 45.

⁴² Claire Smith, ed., *Encyclopedia of Global Archaeology* (New York: Springer Science, 2014), 1371.

⁴³ Wilhelm G. Solheim II, "Obituary: Chester F. Gorman, 1938-1981," *American Antiquity* 47, no. 2 (1982).

จำนวนมาก (รวมทั้งนักโบราณคดีชาวอังกฤษ ชาร์ล ไฮแอม (Charles Higham) ที่มีฐานอยู่ ณ มหาวิทยาลัยโอตาโก นิวซีแลนด์) และให้โอกาสในการฝึกฝนแก่นักศึกษาโบราณคดีชาวไทยด้วย อย่างไรก็ตาม ศรีศักร วัลลิโภดม⁴⁴ ศาสตราจารย์กิตติคุณทางโบราณคดีแห่งมหาวิทยาลัยศิลปากร ตั้งคำถามถึงความเสมอภาคของโครงการโบราณคดีภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยการอ้างว่าคนไทยที่ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะผู้ช่วยแก่นักมานุษยวิทยาอเมริกันนั้น ก็เพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่เป็นประโยชน์ในการที่จะได้รับทุนเพื่อการศึกษาต่อ ณ สหรัฐอเมริกา กรมศิลปากรเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงานพลเรือน ซึ่งหมายความว่าความเป็นเจ้าของปริญญาจากมหาวิทยาลัยอเมริกันแห่งหนึ่ง จะทำให้หน้าที่การงานของผู้นั้นก้าวกระโดดหรือเป็นเครื่องค้ำจุนตำแหน่งหน้าที่การงานเท่านั้นเอง

การขุดค้นครั้งแรกที่บ้านเชียงเพิ่งความสนใจไปที่ลานบ้านแห่งหนึ่งที่ถูกละเว้นจากนักปล้นสะดมของเก่า พื้นที่ที่ถูกขุดในช่วงที่สองตั้งอยู่ ณ กลางถนนแห่งหนึ่ง ใกล้กับศูนย์กลางของเนินแหล่งที่อยู่อาศัยก่อนประวัติศาสตร์⁴⁵ กล่าวโดยสรุป ช่วงเวลาทั้งสองช่วง ขุดค้นพบเครื่องปั้นดินเผา เครื่องมือหินและโลหะ 18 ชิ้น โครงกระดูกมนุษย์ 126 โครง และกระดูกสัตว์จำนวนมาก โบราณวัตถุที่ค้นพบเหล่านี้มีเพียงจำนวนน้อยที่สามารถวิเคราะห์ได้ในไทย ดังนั้นพวกมันจึงถูกส่งไปเพื่อวิเคราะห์ ณ มหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย ส่วนโครงกระดูกมนุษย์ที่มหาวิทยาลัยฮาวาย และกระดูกสัตว์ส่งไปที่มหาวิทยาลัยโอตาโก ผู้อำนวยการร่วมของ NTAP ตั้งสมมุติฐานบนพื้นฐานของการผลการตรวจสอบการดำรงอยู่ของการกระดูกตัวของแหล่งโบราณคดีดังเช่นที่บ้านเชียงนั้น พบแผ่เป็นวงกว้างอยู่รอบๆ ที่ราบสูงโคราชตอนเหนือของภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย บ้านเชียงเป็นเพียงแหล่งโบราณคดีขนาดเล็กแหล่งหนึ่งเท่านั้น แต่กลับสำคัญเพราะเป็นแหล่งที่ตั้งของวัฒนธรรมที่เราเรียกในปัจจุบันว่า วัฒนธรรมบ้านเชียง โดยมีอายุเริ่มต้นที่สหัสวรรษที่ 4 ก่อนคริสตกาล วัฒนธรรมนี้ก่อร่างอย่างมั่นคงขั้ที่ราบสูงโคราชตอนเหนือ ระหว่าง 4,000 ปีต่อมา ประวัติศาสตร์เกี่ยวกับความก้าวหน้าทางสังคมและเทคโนโลยีได้รับการบันทึกไว้อย่างชัดเจนในชั้นดินต่างๆ ของแหล่งโบราณคดีที่เป็นเนินดินจำนวนมากซึ่งทรบกันถึงการดำรงอยู่ข้ามที่ราบเป็นลอนของที่ราบสูงเก่า ... หากภาพของเราเกี่ยวกับมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทยยังคงไกลจากการแสดงออกมาได้อย่างชัดเจน แต่เราก็มีหลักฐานเพียงพอที่จะทราบว่า มันได้เผยให้เห็นถึงร่องรอยของนวัตกรรม และสังคมที่ก้าวหน้าอย่างน่ามหัศจรรย์ เมื่อ 4 สหัสวรรษก่อนคริสตกาล ผู้อยู่อาศัยเริ่มแรกแห่งบ้านเชียงปรับตัวแล้วกับเทคนิควิทยาทางการปลูกข้าวที่ราบลุ่ม พวกเขาเป็นนักล่าสัตว์ที่ชำนาญ เป็นช่างฝีมือ เป็น

⁴⁴ ศรีศักร วัลลิโภดม, "ความสำคัญของยุคเหล็กในประเทศไทย," มูลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์, นำข้อมูลขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2540, <http://www.lek-prapai.org/watch.php?id=797> (สืบค้นเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2558).

⁴⁵ Joyce C. White, *op.cit.*, 1982, 16.

ช่างทำเครื่องปั้นดินเผา และก่อนสิ้นสุดขั้นตอนเริ่มแรก ทั้งพัฒนาหรือด้วยวิธีใดก็ตาม ได้บรรลุ การเข้าถึงเทคนิควิทยาเกี่ยวกับโลหะสำริด ความร่ำรวยของสำริด เครื่องปั้นดินเผาจำนวนมาก อย่างน่าประหลาดใจ การมีอาวุธสงครามน้อย และการฆ่าสัตว์เชิงพิธีกรรมระหว่างพิธีศพ ทั้งหมด ปรากฏตลอดแหล่งโบราณคดีนั้น ยืนยันยุคสมัยที่ยาวนานของความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ ความ มั่นคง และเสถียรภาพ⁴⁶ (ถึงตรงนี้)

แม้มีคำเตือนที่ควรปฏิบัติตามเพื่อให้พิจารณาการทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่เกิดพลาด กอร์แมน และพิสิฐก็ไม่สามารถยับยั้งความรู้สึกตื่นเต้นต่อการขุดค้นหลักฐานยุคต้นของวัฒนธรรมสำริด แห่งนี้ ความคิดที่ว่าเทคโนโลยีโลหะกรรมของบ้านเชียงรับมาจากนวัตกรรมเชิงเทคนิควิทยา ได้รับการแนะนำโดยวัฒนธรรมอื่นที่ติดต่อกับที่ราบสูงโคราชนั้นได้รับการปฏิเสธอย่างเด็ดขาด แข็งขัน โดยมีความเห็นว่า “อย่างน่าสนใจ จารีตวัฒนธรรมบ้านเชียงดูเหมือนเป็นผลผลิตของ พัฒนาการที่เกิดขึ้นในที่ราบสูงของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เองเสียมากกว่า”⁴⁷

ยิ่งไปกว่านั้น การร้องให้พินิน “ยุคสมัยที่ยาวนานของความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ความมั่นคง และเสถียรภาพ” แม้อย่างไม่ได้ตั้งใจ ได้แสดงนัยยะๆ หนึ่งที่แตกต่างออกไปกับ สภาพการณ์ปัจจุบันของภูมิภาคที่มีสงครามตัวแทนที่นองเลือดที่สุดของสงครามเย็นที่ยืดเยื้อ

รายงานเบื้องต้นเกี่ยวกับการขุดค้นที่บ้านเชียงถูกตีพิมพ์ในวารสารของพิพิธภัณฑ์สถาน มหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนีย ที่ซึ่งการปฏิบัติพลิกเปลี่ยนความรู้เกี่ยวกับยุคก่อนประวัติศาสตร์ ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เชื่อมโยงอยู่กับการปฏิบัติเทคนิควิทยาของการกำหนดอายุเวลา ด้วยเรดิโอคาร์บอน (หรือคาร์บอน 14) (radiocarbon [C-14] dating)⁴⁸ ดอน บายาร์ด (Don Bayard) นักโบราณคดีอเมริกันคนหนึ่งซึ่งประจำอยู่ที่มหาวิทยาลัยโอตาโก ผู้มีส่วนร่วมในการ ขุดค้นที่โนนนกทา สรุปพรมแดนความรู้ (state of knowledge) ใหม่ ว่า “เป็นที่ชัดเจนว่า การ กลีกรมเพาะปลูกพืชที่ก้าวหน้าดำรงอยู่ในพื้นที่นี้เป็นอย่างดีแล้วก่อนค่าอายุดั้งเดิมที่ 2,500 ปี ก่อนคริสตกาล คล้ายคลึงกันกับหลักฐานเกี่ยวกับยุคโลหะสำริด 3,000 ก่อนคริสตกาล กำลัง กลายเป็นเรื่องน่าทึ่งเป็นอย่างมากๆ ... ข้อมูลใหม่ทำให้แนวความคิดเดิมเกี่ยวกับการแพร่ กระจายทางวัฒนธรรมในฐานะที่เป็นเครื่องมืออธิบายหลักต้องสิ้นสุดลง”⁴⁹ ในรายงานตอนท้าย

⁴⁶ Chester Gorman and Pisit Chareonwongsa, *op.cit.*, 17.

⁴⁷ *ibid.*, 25.

⁴⁸ James D. Muhly, “University Museum-Thai Fine Arts Department Northeastern Archaeological Project: Introduction,” *Expedition* 18, no. 4 (1976).

⁴⁹ Donn Bayard, “The root of Indochinese civilization: Recent development in the prehistory of Southeast Asia,” *Pacific Affairs* 53, no. 1 (1980): 108-109.

ต่อกองทุนวิจัยแห่งประเทศไทย (Thailand Research Fund) ศรัศักร วัลลิโภดม⁵⁰ ให้ความเห็นซึ่งอาจเป็นไปได้ แทรกด้วยการประชดประชันว่า นักโบราณคดีอเมริกัน “ปลดปล่อย” เอเชียตะวันออกเฉียงใต้จากการเป็นเมืองขึ้นทางวัฒนธรรมจากอินเดียและจีนซึ่งกำหนดลงมาโดยโบราณคดีแต่ในสมัยอาณาจักร

ข้อสมมุติฐานของยุคสำริดที่อีสานว่าเก่ากว่าของจีนก่อให้เกิดความตื่นเต้นภายในประเทศพร้อมกันไปกับการประเมินคุณค่าใหม่สำหรับภูมิภาคที่ถูกสบประมาทเป็นเวลายาวนานว่าล้าหลังทางวัฒนธรรม ที่ชัดเจนก็คือการเปรียบเทียบบ้านเชียงโดยพวกโบราณคดีใหม่ (New Archaeology) กับการสร้างสรรค์ของคนอเมริกันพื้นเมือง ซึ่งได้รับการเน้น “ในขอบเขตที่กว้างขวางกว่าการอธิบายแบบที่นักลัทธิแนวความคิดการแพร่กระจายได้เคยกระทำมา” ด้วยผลลัพธ์ที่ว่าคนอเมริกันพื้นเมืองได้รับการจัดวาง “เป็นครั้งแรก ... บนตำแหน่งที่เท่าเทียมในแง่มุมมองนี้กับชาวยุโรปและกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ”⁵¹ แต่ “การปลดปล่อย” เชิงอุปมาของอดีตของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จากการค้าของความรู้แบบอาณาจักรมอติเชิงอุดมการณ์ไม่น้อยกว่าของนักโบราณคดีแบบอาณาจักร เพราะมันสะท้อนเป้าหมายเชิงภูมิรัฐศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับการจัดวางรัฐบาลอาณาจักรแห่งอินโดจีนต่างๆ ใหม่ ด้วยประชาธิปไตยเสรีนิยมแบบตะวันตกที่เป็นอิสระจากอิทธิพลของทั้งค่ายคอมมิวนิสต์ และค่ายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด (Non-Aligned camp) ขณะที่เป้าหมายนี้ไม่ประสบความสำเร็จในท้ายที่สุดด้วยชัยชนะของคอมมิวนิสต์ในอินโดจีน ความเป็นศัตรูทางการทหารได้รับการโต้ตอบโดยความร่วมมือกันของนักโบราณคดีที่ข้ามการแบ่งแยกเชิงอุดมการณ์ ดังจะอธิบายในหัวข้อถัดไป

5. คู่ขนาน การวิวาทะ การทบทวนใหม่

แนวความคิดการแพร่กระจายที่เป็นเป้าโจมตีของโบราณคดีนั้น เกิดขึ้นในสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนาม (Democratic Republic of Vietnam / DRV) ด้วย ซึ่งได้รับแรงผลักดันโดยการสถาปนาสถาบันโบราณคดี (Institute of Archaeology) ที่ฮานอยในขณะที่สงครามขึ้นสูงสุดในปี ค.ศ. 1968 กลับกันกับสถานการณ์ของไทย นักศึกษาเวียดนามเดินทางไปมอสโคว์นับจากต้นทศวรรษ 1960 เป็นต้นมา เพื่อเรียนโบราณคดี ขณะที่นักโบราณคดีโซเวียตฝึกฝนนักศึกษาและนำไปสู่การขุดค้นในภาคเหนือของเวียดนาม ความร่วมมือนี้ที่ก่อร่างทิศทางของโบราณคดีในสาธารณรัฐประชาธิปไตยเวียดนามซึ่งสะท้อนแนวโน้มแบบโซเวียตตั้งเห็นได้จากการครอบงำด้วยความคิดเกี่ยวกับการค้นหาจุดกำเนิดของประชาชนชาวเวียดนาม แหล่งยุคหินใหม่

⁵⁰ ศรัศักร วัลลิโภดม, *อ้างแล้ว* (2540).

⁵¹ Trigger BG., *op.cit*, 409.

และสำริดที่ค้นพบในเวียดนามได้รับการตีความในฐานะที่เป็นพยานของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ของอาณาจักรยุคต้นต่าง ๆ ซึ่งกล่าวถึงอยู่ในจดหมายเหตุทางประวัติศาสตร์ประจำปี (annals) ของเวียดนาม ที่นักวิชาการอาณานิคมมองข้ามไปในฐานะที่เป็นตำนานปรัมปรา⁵²

ในขณะที่ของประเทศไทยนั้น เบยาร์ด⁵³ เสนอว่า “ด้วยเหตุตังนั้น ทัศนคติที่ถูกนำเสนอจึงคล้ายกันในแง่ของสารัตถะของประเทศไทย นั่นคือ พัฒนาการทางเทคนิควิทยาและสังคมเกิดขึ้นจากชนพื้นเมือง” กระนั้น ในกรณีประเทศไทย การเชื่อมกันทางวัฒนธรรมและชีววิทยาระหว่างมนุษย์ก่อนประวัติศาสตร์ในราบสูงโคราชซึ่งสันนิษฐานว่ามีต้นกำเนิดในที่ราบลุ่มแม่น้ำชี (และบางที่ ไกลถึงที่เวียดนามตอนกลาง) กับกลุ่มคนที่พูดภาษาไตที่อาศัยอยู่ที่อีสานนับแต่คริสต์ศตวรรษที่ 14 ไม่เป็นที่ยอมรับ⁵⁴ พวกไทพวนผู้ซึ่งอาศัยอยู่ที่พื้นที่บ้านเชียงอพยพมาเมื่อคริสต์ศตวรรษที่ 18 เท่านั้น พวกเขาไม่ได้ครอบครองทักษะทางโลหกรรมอย่างมีนัยยะสำคัญ⁵⁵ ข้อสันนิษฐานของนายแพทย์สุด แสงวิเชียร⁵⁶ ผู้ซึ่งพยายามเชื่อมโยงลักษณะทางกายภาพของซากโครงกระดูกยุคก่อนประวัติศาสตร์จากบ้านเชียงกับพวกโพลินีเซียน (Polynesians) ปัจจุบัน (ตามที่คาดคะเน ท่ามกลางหมู่บรรดาประชากร “โปรโต-มาเลย์” เหล่านั้น ที่การเข้ามาของพวกมองโกลอยด์ได้สู่เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผลักดันพวกเขาสู่โอเชียเนีย [Oceania]) ได้รับการยืนยันโดยนักมานุษยวิทยาทางนิติวิทยาศาสตร์ มิเชล พิทรูซีวสกี⁵⁷ (Michael Peitruszewsky) ว่า กระดูกมนุษย์ที่ถูกขุดขึ้นมาจากบ้านเชียงคล้ายคลึงกันกับตัวอย่างโครงกระดูกจากอินโดจีนและอินโดนีเซีย

ประเด็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันอย่างมากคือคำถามเกี่ยวกับค่าอายุ สมมติฐานที่ว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยเป็นแหล่งหนึ่งนั้น แต่ถ้าหากไม่ได้เป็นแหล่งของยุคโลหะที่เก่าแก่ที่สุดของโลก ได้มาจากการกำหนดอายุในตอนแรก อายุที่ใช้กันชั่วคราวของกอร์แมน

---

⁵² Haydon Cherry, *op.cit.*: 106, 109-110, 118-128.

⁵³ Donn Bayard, *op.cit.*: 98.

⁵⁴ ศรีศักร วัลลิโภดม, “เขตสะสม’ ก่อนพุทธศตวรรษที่ 19 ในอีสาน,” *เมืองโบราณ* 6, ฉ. 1 (2522); _____, “ลาวในเมืองไทย,” *เมืองโบราณ* 6, ฉ. 2 (2523).

⁵⁵ Kennon Breazeale and Snit Smukarn, *A Culture in Search of Survival: The Phuan of Thailand and Laos* (New Haven, CT: Wale University Southeast Asia Studies Monograph Series 41, 1988), 5.

⁵⁶ สุด แสงวิเชียร, “ชาวโปลินีเซียน,พวกออสตราลอยด์ และโปรโตมาเลย์ มีความสำคัญกันอย่างไร,” *เมืองโบราณ* 4, ฉ. 4 (2521).

⁵⁷ Michael Pietruszewsky, “The ancient inhabitants of Ban Chiang: The evidence from the Human skeletal and dental remains,” *Expedition* 24, no. 4 (1982).

และพิธีฐานเป็นลำดับอายุทางโบราณคดีของบ้านเชียงนี้ได้มาจากหลุมฝังศพ 6 แห่งโบราณคดีครอบคลุมระยะเวลาระหว่าง 3,600 ถึง 250 ปีก่อนคริสตกาล สำหรับช่วงสุดท้ายนี้ เป็นของภาชนะเครื่องปั้นดินเผาลักษณะเฉพาะด้วยพื้นผิวสีนเป็นเงาและวาดประดับด้วยลายสีแดงขดเป็นวง⁵⁸ หลังจากจอร์แมนเสียชีวิตในปี ค.ศ. 1981 ทำให้ค่าอายุและลำดับยุคสมัยจากการใช้เรดิโอคาร์บอนที่มาจากช่วงเวลาการขุดค้นช่วงแรกเพียงช่วงเดียวไม่ได้รับการแก้ไข และเป็นค่าที่ไม่ได้คำนึงถึงการวิเคราะห์ซากที่ถูกกลบฝังนี้ที่ดำเนินการโดยพิพิธภัณฑ์สถานมหาวิทยาลัยในปลายทศวรรษ 1970

การแก้ไขลำดับอายุของบ้านเชียงเป็นเนื้อหาสาระของดุชฎินิพนธ์เสนอต่อมหาวิทยาลัยเพนซิลวาเนียในปี ค.ศ. 1986 โดย จอย ไวท์ (Joyce White) นักศึกษาคณะหนึ่งของจอร์แมน โดยขณะนั้น ไวท์ทำหน้าที่ดูแลการจัดนิทรรศการบุกเบิกเรื่อง บ้านเชียง: การค้นพบยุคสำริดที่หายไปใน (Bang Chiang: Discovery of a lost Bronze Age)⁵⁹ ซึ่งสัญจรไปยังเมือง 12 เมืองในอเมริกาจากปี ค.ศ. 1982 ถึง 1986 และจัดแสดงในสิงคโปร์เป็นเวลาหนึ่งปีก่อนที่ท้ายที่สุดจะมาลงเทียบท่าที่พิพิธภัณฑ์สถานบ้านเชียง ที่ซึ่งจัดแสดงในปีอาคารใหม่ที่สร้างขึ้นด้วยเงินทุนจากมูลนิธิ จอห์น เอฟ. เคนเนดี แห่งประเทศไทย⁶⁰ ดุชฎินิพนธ์ของไวท์ ดำเนินการหาความสัมพันธ์ที่ผิดพลาดที่สร้างขึ้นระหว่างการเรียงลำดับทางโบราณคดีของช่วงการขุดค้นครั้งที่ 1 กับ 2 สำหรับการกำหนดอายุที่เก่าเกินไปของโบราณวัตถุสำริดที่เสนอในปี ค.ศ. 1976 โดยคำนึงถึงข้อมูลใหม่ (รวมทั้งสิ่งที่พบจากการขุดค้นที่ดำเนินการในต้นทศวรรษ 1980 ณ นาดี จังหวัดขอนแก่น) จากการคำนวณ ไวท์เสนอลำดับเวลาของชั้นเครื่องปั้นดินเผา 10 ช่วงอยู่ระหว่าง 3,600 ก่อนคริสตกาล ถึง ค.ศ. 200 และกำหนดอายุเริ่มต้นของวัฒนธรรมสำริดบ้านเชียงเริ่มต้นที่ 2,000 ปีก่อนคริสตกาล⁶¹

⁵⁸ Chester Gorman and Pisit Chareonwongsa, *op.cit.*, 16. อธิบายว่า “แต่ละชั้นดินบรรจุไว้ด้วยเครื่องปั้นดินเผาที่มีแบบแผนแตกต่างกัน และการฝังศพทั้งหมดในชั้นดินชั้นหนึ่งๆ หันไปในทิศทางเดียวกันและฝังอยู่ในความลึกที่แน่นอนคงที่ในระดับอ้างอิง (datum plane) ของเรา”

⁵⁹ Joyce C. White, *op.cit.*, 1982.

⁶⁰ มูลนิธิ จอห์น เอฟ. เคนเนดีแห่งประเทศไทย (ต่อมาคือ มูลนิธิ จอห์น เอฟ. เคนเนดีแห่งประเทศไทยเพื่อมิตรภาพไทย-อเมริกัน) ก่อตั้งในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1963 โดยการริเริ่มของ ดร. ถนัด คอมันตร์ ซึ่งต่อมาคือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศของประเทศไทย

⁶¹ Joyce C. White, “A revision of chronology of Ban Chiang and its implications for the prehistory of the northeast Thailand,” (PhD diss., University of Pennsylvania, 1986 [Ann Arbor, MI: University Microfilms]), 125-127.

นับจากปลายทศวรรษ 1980 การกำหนดอายุของโบราณวัตถุและกระดูกคนและสัตว์ ที่ถูกต้องมากกว่าทำให้ทฤษฎีของยุคสำริดเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มาก่อนยุคสำริดของจีน เป็นโมฆะ (ไม่ต้องกล่าวถึงของยุคของเมโสโปเตเมีย) ถึงกระนั้นก็ตาม ความไม่เห็นด้วยกัน เกี่ยวกับการเริ่มต้นของยุคสำริดในที่ราบสูงโคราชยังคงมีสืบเนื่องมา⁶² ด้วยเหตุดังนั้น ภาพใหม่ของก่อนประวัติศาสตร์ของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่กำเนิดขึ้นนับตั้งแต่ทศวรรษ 1960 ได้รับการแก้ไขแต่ไม่ได้ปฏิเสธ ตามไวท์⁶³ “คือการเลือกสรรและการพัฒนาอย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ ของเทคนิควิทยาและรูปแบบของโบราณวัตถุมาตลอดระยะเวลาที่ทำให้ภูมิภาคยุคโลหะของ เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นตัวอย่างของนวัตกรรมของพื้นเมือง” โดยเปลี่ยนการเน้นจากความ เป็นอันดับหนึ่งทางลำดับเวลามาเป็นความเป็นลักษณะเฉพาะเชิงแบบลักษณ์และเทคนิควิทยา (technological and typological distinctiveness) ของยุคโลหะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ความ ฉลาดในการสร้างสิ่งใหม่ของภูมิภาคได้รับการกล่าวขาน การเน้นย้ำนี้สอดคล้องกับความคาดหวัง เกี่ยวกับการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่การสิ้นสุดลงของสงครามเย็นสร้างขึ้นในภูมิภาคนี้เมื่อ เริ่มต้นสู่ทศวรรษ 1990 ความคาดหวังที่รัฐบาลไทยในสมัยนั้นสรุปในคำขวัญที่ว่า “ปล่อยให้เรา เปลี่ยนสนามรบอินโดจีนให้เป็นสนามการค้า”⁶⁴

6. สรุป

เมื่อนิทรรศการบ้านเชียงเปิดแสดงขึ้นในพิลาเดลเฟีย ในปี ค.ศ. 1982 และห้องแสดง ก่อนประวัติศาสตร์เปิดแสดงในปีเดียวกันที่พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติกรุงเทพฯ ในโอกาส 200 ปี กรุงรัตนโกสินทร์ พิสิฐ เจริญวงศ์ เขียนข้อพิจารณาที่แหลมคมเกี่ยวกับผลลัพธ์ของการค้นพบ ที่ไม่ใช่เพียงแต่สำหรับชุมชนวิทยาศาสตร์นานาชาติ แต่สำหรับชุมชนหมู่บ้านบ้านเชียงด้วย

---

⁶² Charles Higham, *The Bronze Age of Southeast Asia* (Cambridge University Press, 1996); Joyce C. White, “Early East Asian metallurgy: The Southern tradition,” In Robert Maddin, ed., *The Beginning of the use of Metals and Alloys: Paper from the Second International Conference on the Beginning of the Use of Metals and Alloys, Zhengzhou, China, 21-26 October 1986* (Cambridge, MA: The MIT Press 1988): 175-181; _____, “Dating early bronze at Ban Chiang, Thailand.” In J. P. Pautreau, A.S. Coupey, V. Zeitoun, E. Rambaut, et al. eds., *From Homo Erectus to the Living Tradition: Choice of Papers from the 11th International Conference of the European Association of Southeast Asian Archaeologists*, Bougon, 25th-29th September 2008.

⁶³ Joyce C. White, *op.cit.*, 1988: 179.

⁶⁴ Maurizio Peleggi, *Thailand: The Worldly Kingdom* (London: Reaktion Books, 2007), 182.

ปราศจากการค้นพบโดยบังเอิญในปี ค.ศ. 1957 โดยชาวบ้านท้องถิ่นและงานทางโบราณคดีที่ตามมา (เริ่มต้นในปี ค.ศ. 1967) บ้านเชียงก็จะยังคงเป็นหมู่บ้านธรรมดาๆ เหมือนหมู่บ้านเป็นพันๆ ที่เต็มไปด้วยฝุ่นละอองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่ยากจนของประเทศไทย ไม่มีเสื่อยืดคอกกลมแสดงลวดลายที่วาดบนเครื่องปั้นดินเผาอันเป็นที่คุ้นเคยในปัจจุบัน ไม่มีการผลิตซ้ำหม้อบรรจุกระดูกโบราณสำหรับขายในร้านขายของ ไม่มีนักท่องเที่ยวทั้งจากภายในประเทศและจากส่วนที่ไกลโพ้นของโลก เป็นไปได้ที่จะไม่มีการปล้นสะดมที่ด้วยเหตุฉะนั้นทำลายชุมชนทรัพย์ทางโบราณคดีซึ่งครั้งหนึ่งสงบอยู่ใต้พื้นของเมืองนี้ให้ยับเยิน⁶⁵

การจัดอันดับโดยเว็บไซต์ของโครงการวัฒนธรรมการค้าสิ่งผิดกฎหมายมหาวิทยาลัยกลาสโกว์ (University of Glasgow Trafficking Culture Project) ในฐานะที่เป็น “แหล่งโบราณคดีที่ถูกปล้นขโมยอย่างเลวร้าย” แหล่งหนึ่ง⁶⁶ บ้านเชียงอาจเป็นเหยื่อของความสำเร็จของตัวเองด้วย กระนั้น การกระจายทางสากลของโบราณวัตถุต่างๆ สะท้อนถึงสถานะรองของประเทศไทยเมื่อเผชิญกับสหรัฐฯ

ตามหนังสือนำชมพิพิธภัณฑสถานบ้านเชียง (Guide to Ban Chiang National Museum) “วัตถุ 18 ชิ้น ซึ่งรวมเอาชิ้นส่วนเครื่องปั้นดินเผา 1.25 ล้านชิ้นในถุง 500 ถุง หม้อดินเผาเกิน 200 ลูก และโบราณวัตถุอื่นๆ 2,000 ชิ้น ถูกส่งไปยังพิพิธภัณฑสถานมหาวิทยาลัยเพื่อทำการวิเคราะห์” New York Times อังจอย ไวท์ (Joyce White) ตรงตามตัวอักษรในฐานะที่จดจำลึงต่างๆ ของวัตถุที่ถูกขุดขึ้นมาที่มาจากบ้านเชียงถึงพิพิธภัณฑสถานมหาวิทยาลัยในปลายทศวรรษ 1970 ได้ “มีสิ่งที่น่าสนใจที่เรียกว่าโบราณวัตถุชิ้นสำคัญ - กำไลข้อมือสำริด ลูกกลิ้งดิน และอื่นๆ และมีถุงแล้วถุงเล่าของเครื่องปั้นดินเผาที่แตกหัก”⁶⁷ แม้ไม่ได้คืนมา วัตถุเหล่านี้นับตั้งแต่นั้นถูกยืมสู่พิพิธภัณฑสถานมหาวิทยาลัย (การลดจำนวนเจ้าหน้าที่ในปี ค.ศ. 2013 ทำให้การเก็บรักษาชุดสะสมบ้านเชียงถูกกำหนดเงื่อนไขจากความสามารถในการระดมทุนของตัวเอง⁶⁸) นอกจากสิ่งที่ถูกค้นพบที่ถูกส่งลงเรือไปต่างประเทศอย่างเป็นทางการเพื่อการวิเคราะห์จำนวนมากของโบราณวัตถุของบ้านเชียงที่ถูกโจรกรรมไหลสู่พื้นทะเลจากฐานทัพอากาศที่อุดรธานี ดังการยอมรับของศูนย์โบราณคดีแห่งมหาวิทยาลัยสแตนฟอร์ด⁶⁹ ตัวอย่างของภาชนะ

⁶⁵ Pisit Charoengwongsa, *op.cit.*, 13.

⁶⁶ Neil Brodie, “Ban Chiang,” *Trafficking Culture*, entry posted August 20, 2012). http://traffickingculture.org/case_note/1046/ (accessed May 2015).

⁶⁷ Jori Finkel, *op.cit.*

⁶⁸ Joyce C. White, “New beginnings. The Bang Chiang Update,” *Newsletter for the friends of Ban Chiang*, no. 20 (2013).

⁶⁹ <http://www.stanford.edu/group/chr/drupal/ref/ban-chiang> (accessed May 2015)

เครื่องปั้นดินเผาเข้าสู่ชุดสะสมของพิพิธภัณฑสถานทางศิลปะที่สำคัญๆ รวมเอา สถานแสดงศิลปะฟรีเออร์และแซคเลอร์ วอชิงตัน ดีซี (Freer and Sackler Gallery) พิพิธภัณฑสถานศิลปะนครหลวง (Metropolitan Museum of Art) นิวยอร์ก พิพิธภัณฑสถานจิตรศิลป์ (Museum of Fine Art) บอสตัน และพิพิธภัณฑสถานศิลปะเอเชีย (Asian Art Museum) ซานฟรานซิสโก⁷⁰

การกระจายในทางสากลของโบราณวัตถุบ้านเชียงไม่ได้ก่อให้เกิดความไม่พอใจในระดับที่รุนแรงของสาธารณะเหมือนดังในปี ค.ศ. 1988 ที่กระตุ้นการรณรงค์ขอคืนทับหลังที่ถูกโจรกรรมจากปราสาทพนมรุ้ง ซึ่งอยู่ในภาคอีสานเช่นกัน ที่ต่อมาถูกจัดแสดงใน สถาบันศิลปะแห่งชิคาโก (Art Institute of Chicago)⁷¹ กระนั้น การสิ้นสุดลงของการโจรกรรมเป็นเงื่อนไขที่มาก่อนสำหรับการเสนอซื้อบ้านเชียงของประเทศไทยต่อคณะกรรมการมรดกโลกที่เสนอในปี ค.ศ. 1990 เอกสารการเสนอซื้อชี้แจงว่า ภายหลัง “การขุดที่ไม่ได้รับอนุญาตขนานใหญ่ และก่อให้เกิดความเสียหาย ... มาจนถึงเดี๋ยวนี้ ชุมชนหมู่บ้านแห่งนี้เรียนรู้ถึงความสำคัญทางวัฒนธรรมของแหล่งโบราณคดีนี้ (และศักยภาพทางเศรษฐกิจในการดึงดูดนักท่องเที่ยวซึ่งชาวบ้านจะจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ให้) และผลก็คือ พวกเขาในปัจจุบันกระตือรือร้นอย่างจริงจังในการป้องกันการโจรกรรมไม่ว่ารูปแบบใด”⁷² ทำตามนโยบายของส่วนกลาง กรมศิลปากรสนับสนุนการเป็นเจ้าของร่วมของสมบัติทางวัฒนธรรมผ่านกิจกรรมที่สัมพันธ์กับการท่องเที่ยว (ที่โดดเด่นที่สุด คือ อุตสาหกรรมการผลิตซ้ำเครื่องดินเผาภายในครัวเรือน) หาใช่โบราณคดีฐานชุมชนไม่ กระนั้นบ้านเชียงก็ล้มเหลวในการเป็นจุดหมายปลายทางที่ได้รับความนิยม

---

⁷⁰ การได้มาอย่างไรการแหล่งอ้างอิงที่มาของประติมากรรมก่อนประวัติศาสตร์จากประเทศไทยโดยพิพิธภัณฑสถาน 4 แห่ง ของ แคลิฟอร์เนีย (the Los Angeles County Museum ; the Pacific Asia Museum, Pasadena; the Mingei International Museum, San Diego; and the Bowers Museum, of Art, Santa Ana) ดึงดูดการสืบสวนของรัฐบาลกลาง ในปี ค.ศ. 2008 ซึ่งนำไปสู่การจับกุมและภายหลังสิ้นชีวิตลงของผู้เชี่ยวชาญเครื่องปั้นดินเผาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โรซานนา เอ็ม บราวน์ (Roxanna M. Brown) (อายุ 62 ปี) ณ ศูนย์กักกันซีแทค (Sea Tac Federation Detention Center) ในวันที่ 14 พฤษภาคม ค.ศ. 2008 บราวน์เดินทางมาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นครั้งแรกในปลายทศวรรษ 1960 เพื่อรายงานข่าวในฐานะนักข่าวอิสระ เกี่ยวกับสงครามเวียดนาม ภายหลังการเสียชีวิตของเธอภายใต้ที่คุ้มขัง ข้อกล่าวหาที่มีต่อเธอจึงพบไป [J. Felch, “A Life in shards,” *Los Angeles Times*, 11, 12, 13 September (2008). <http://traffickingculture.org/publications/felch-j-2008-a-lie-in-shards> (accessed 25 September 2014).]

⁷¹ Charles Keyes, “The case of Purloined Lintel: The politics of Khmer Shrine as a Thai National Treasure,” In Craig J. Reynolds, ed., *National Identity and Its Defenders: Thailand Today*. (Chiang Mai: Silksworm Books, 2002).

⁷² UNESCO, “Ban Chiang Archaeological Site,” UNESCO, <http://whc.unesco.org/en/list/575/documents> (accessed May 2015).

ทางการท่องเที่ยว⁷³ ความพยายามเชิงสถาบันในการสมานลักษณะบ้านเชียงที่ไม่ใช่คนใดไม่ใช่พุทธศาสนาให้เป็นมรดกของ “ประเทศ-ไทย” ถูกทำให้อ่อนกำลังลงด้วยโดยการทำให้รุ่งโรจน์แบบชาตินิยมของเวลาต่อมาผ่านการสำนึกเกี่ยวกับสิ่งที่ถูกเรียกว่าอุทยานประวัติศาสตร์ที่อยู่ชุกชุมและสุขุขทัย และแหล่งโบราณคดีอื่นๆ –โครงการหนึ่งที่ดูเอาทรพยากรณ์ที่ดีที่สุดของกรมศิลปากรตลอดทศวรรษ 1980⁷⁴

ที่ประสบความสำเร็จมากกว่าคือความพยายามที่ตรงกันข้ามของศาสตราจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม และการเชื่อมโยงของเขาในการใช้หลักฐานของยุคสำริดที่อีสานเพื่อทำทนายการอธิบายที่ใช้ชาติพันธุ์เป็นศูนย์กลางของประเทศไทยและการจัดการแก้ปัญหาคำถามเกี่ยวกับจุดกำเนิดของคนไทย การโจมตีครั้งแรกระดมยิงโดยสุจิตต์ วงษ์เทศ บรรณาธิการผู้ก่อตั้งนิตยสารรายเดือน ศิลปวัฒนธรรม ผู้โต้แย้งว่า ผู้ตั้งถิ่นฐานเริ่มแรกของลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาซึ่งพิจารณาโดยทั่วไปในฐานะที่เป็นเป็นแกนกลางทางภูมิศาสตร์ของประเทศไทย ไม่ใช่ผู้อพยพที่พูดภาษาไทจากยูนนาน แต่เป็นประชากรที่หลายหลากชาติพันธุ์ที่อย่างไรก็ตามเป็นเครือญาติกันเชิงวัฒนธรรมที่ครอบครองพื้นที่ที่แผ่กว้างไปยังภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยถึงเวียดนามตอนเหนือ⁷⁵ ตั้งอยู่บนฐานของเอกสารที่เพิ่มมากขึ้นของภาพถ่ายทางอากาศของแหล่งที่มีคูน้ำคันดินก่อนประวัติศาสตร์ข้ามที่ราบสูงโคราช ศรีศักรยกย่องให้อีสานอยู่ในฐานะที่เป็นแอ่งอารยธรรมแรกเริ่มสุดในประเทศไทย⁷⁶ โดยจัดวางที่ตั้งของบ้านเกิดของประเทศไทยใหม่จากแอ่งเจ้าพระยาสู่ที่ราบสูงโคราช และกำหนดอายุสถานที่เกิดของประเทศไทยว่าเกิดก่อนคริสต์ศตวรรษที่ 13 สู่สามพันปีก่อนคริสต์ศักราช การอธิบายที่ไม่เป็นไปตามแบบแผนเดิมเกี่ยวกับจุดกำเนิดของชาตินี้ปรับปรุงการค้นพบแห่งทศวรรษ 1960 และต้นทศวรรษ 1970 ของโบราณคดีอเมริกันสู่กรอบความรู้แบบที่เป็นภายในอันเปล่งแสงของการยอมรับที่เพิ่มมากขึ้นซึ่งเรียกร่องการวิเคราะห์ที่แยกออกไป

⁷³ การไม่เห็นด้วยกับแนวโน้มของมัน พิสิฐ เจริญวงศ์ลาออกจากกรมศิลปากร ในปี ค.ศ. 1990 เพื่อเข้าร่วมกับศูนย์ภูมิภาคด้วยโบราณคดีและวิจิตรศิลป์ภายใต้องค์การรัฐมนตรีศึกษาธิการแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (SEAMEO SPAFA Regional Center) และกลายเป็นผู้อำนวยการในปี ค.ศ. 1999 (L. Smith, *Archaeological Theory and Politics of Cultural Heritage*. Abingdon. (Oxford and New York: Routledge, 2004), 1371.

⁷⁴ Maurizio Peleggi, *The Politics of Ruins and the Business of Nostalgia* (Bangkok: White Lotus, 2002).

⁷⁵ สุจิตต์ วงษ์เทศ, คนไทยอยู่ที่นี้ ประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมของชาวสยามในเมืองไทย. (กรุงเทพฯ: มติชน, 2529).

⁷⁶ ศรีศักร วัลลิโภดม, แอ่งอารยธรรมอีสาน แฉหลักฐานพลิกโฉมหน้าประวัติศาสตร์ไทย. (กรุงเทพฯ: มติชน, 2533).

การประกาศเกี่ยวกับผลประโยชน์ทับซ้อน

ผู้เขียนขอประกาศว่าไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนอันเนื่องมาจากงานวิจัย งานประพันธ์ และ/หรือของการตีพิมพ์บทความนี้

การจัดการเงินทุน

ผู้เขียนไม่ได้รับการสนับสนุนทางการเงินสำหรับงานวิจัย งานประพันธ์ และ/หรือการตีพิมพ์บทความนี้

รายการอ้างอิง

ภาษาอังกฤษ

- Bayard, D. The root of Indochinese civilization: Recent development in the prehistory of Southeast Asia. *Pacific Affairs* 53, no. 1 (1980): 89-114.
- Binford, L.R. Archeology as anthropology, *American Antiquity* 28 (1962): 217-225.
- Breazeal, K. and S. Smukarn. *A Culture in Search of Survival: The Phuan of Thailand and Laos*, New Haven, CT: Yale University Southeast Asia Studies Monograph Series 41, (1988).
- Charoengwongsa, P. "Ban Chiang retrospect: What the expedition means to archeologists and the Thai public." *Expedition* 24, no. 4 (1982): 13-16.
- Cherry, H. "Digging up the past: Prehistory and the weight of present in Vietnam." *Journal of Vietnamese Studies* 4, no. 1 (2009): 84-144.
- Chomsky, N., Zinn, H., Nader, L., et al. *The Cold War & the University: Toward an Intellectual History of Postwar Years*. New York: New Press, 1997.
- Cœdès, G. *The Making of Southeast Asia*. Translated by H.M. Wright. London: Routledge and Kegan Paul, 1966.
- _____. *Tresors d'art de Thaïlande. Catalogue de l'exposition au Musée Cernuschi* (with Jean Boisselier and M.C. Subhadradis Diskul). Paris: Presses Artistiques, 1964.
- Diaz-Andreu, M. and T. Champion, eds. *Nationalism and Archeology on Europe*. Boulder, CO: Westview Press, 1996.
- Edwards P. *Cambridge: The Cultivation of a Nation 1860-1945*. Honolulu: University of Hawaii Press, 2007.

- Evers, H. D., ed. *Loosely Structured Social System: Thailand in Comparative Perspective*. New Haven, CN: Yale University Press, 1996.
- FAD. *Guide to Ban Chiang National Museum*. Bangkok: Fine Arts Department, 2009.
- Felch, J. "A Life in shards." *Los Angeles Times*, 11, 12, 13 (September 2008).
<http://traffickingculture.org/publications/felch-j-2008-a-lie-in-shards> (accessed 25 September 2014).
- Fineman, D. A. *Special Relationship: The United State and Military Government in Thailand, 1947-1958*. Honolulu: University of Hawaii Press, 1997.
- Finkel, J. "Thai antiquities, resting uneasily." *The New York Times*, 17 (February 2008).
http://www.nytime.co/2008/02/17/arts/design/17fink.html?_r=1&oref=slogin (accessed 25 September 2015).
- Fowler, D. "Uses of the past: Archeology in the service of the state." *American Antiquity* 52, no. 2 (1987): 229-245.
- Gerini, G. E. "Siamese archeology: A synoptcal sketch." in *The Kingdom of Siam*. Edited by A.C. Carter. New York: Knickerbocker Press, 1904, 211-226.
- Gilman, N. *Mandarins of the Future: Modernization Theory in Cold War America*. Baltimore, MD and London: The John Hopkins University Press, 2003.
- Glover, I. "National and Political uses of archeology in Southeast Asia." *Indonesia and the Malay World* 31, no. 89 (2003): 16-30.
- Gorman, C.F. and Charoenwongsa, P. "Banchiang: A mosaic of impression from the first two years." *Expedition* 18, no. 4 (1976): 14-26.
- Higham, C.F.W. "The Ban Chiang culture in wide perspective." *Proceedings of the British Academy* 69 (1983): 229-261.
- _____. *The Bronze Age of Southeast Asia*. Cambridge: Cambridge University Press, 1996.
- Jacobs, N. *Modernization Without Development: Thailand as an Asian Case Study*. New York: Praeger, 1971.
- Kane, S. (ed.). *The Politic of Archaeology and Identity in a Global Context*. Boston, MA: Archaeological Institute of America, 2003.
- Kaneko, E. "Robert von Heine-Geldern: 1885-1968." *Asian Perspectives* 13 (1970): 1-10.
- Karnow, S. *Vietnam: A History*. New York: Penguin, 1970.

- Kerr, A.F.G. and Seidenfaden, E. 'Ethnology' in Siam: Nature and Industry. Bangkok: Ministry of Commerce, 1930.
- Keyes, C. Finding Their Voice: Northeastern Villages and the Thai State. Chiang Mai: Silkworm Books, 2014.
- _____. "The case of Purloined Lintel: The politics of Khmer Shrine as a Thai National Treasure." in National Identity and Its Defenders: Thailand Today. Edited by C.J. Reynolds. Chiang Mai: Silkworm Books, 2002.
- Kislenko A. "A not so silence partner: Thailand's role in covert operations, counter-insurgency, and the war in Indochina." The Journal of Conflict Studies 24, no.1 (2004). <http://Journals.hil/unb.ca/index.php/Jcs/article/view/292/465> (accessed 25 September 2015).
- Kohl, P.L. and C. Fawcett, eds. Nationalism, Politics and the Practice of Archaeology. Cambridge University Press, 1996.
- Meskel, J.D. ed. Archaeology under Fire: Nationalism and Politics and Heritage in the Eastern Mediterranean and the Middle East. London: Routledge, 1998.
- Muhly, J.D. "University Museum-Thai Fine Arts Department Northeastern Archaeological Project: Introduction." Expedition 18, no. 4 (1976): 11-13.
- Murdoch, J.B. "The 1901-1902 'Holy man's' rebellion." Journal of Siam Society 62, no. 1 (1971): 47-66.
- Peleggi, M. "From Buddhist icons to national antiquities: Cultural nationalism and colonial knowledge in the making of Thailand's history of art." Modern Asian Studies 47, no. 5 (2013): 1520-1548.
- _____. The Politics of Ruins and the Business of Nostalgia. Bangkok: White Lotus, 2002.
- _____. Thailand: The Worldly Kingdom. London: Reaktion Books, 2007.
- Pietruszewsky, M. "The ancient inhabitants of Ban Chiang: The evidence from the Human skeletal and dental remains." Expedition 24, no. 4 (1982): 42-50.
- Randolph, S.R. The United States and Thailand: Alliance Dynamics, 1959-1985. Berkeley: Institute of East Asian Studies, University of California, Berkeley, 1986.
- Riggs, F.W. Thailand: The Modernization of Bureaucratic Polity. Honolulu: East-West Center, 1966.

- Robin, R. *The Making of Cold War Enemy: Culture and Politics in the Military-Intellectual Complex*. Princeton, NJ: University Press, 2001.
- Saunders, F.S. *Who paid the Piper? The CIA and the Cultural Cold War*. London: Granta, 1999.
- Silberman, N.A. *Between Past and Present: Archaeology, Ideology and Nationalism in the Modern Middle East*. New York: H. Holt & Co, 1989.
- Smith, C. ed. *Encyclopedia of Global Archaeology*. New York: Springer Science, 2014.
- Smith, L. *Archaeological Theory and Politics of Cultural Heritage*. Abingdon, Oxford and New York: Routledge, 2004.
- Solheim II, W.G. "Early Bronze in northeastern Thailand." *Current Anthropology* 9, no. 1 (1968): 59-62.
- _____. "Obituary: Chester F. Gorman, 1938-1981." *American Antiquity* 47, no.2 (1982): 795-797.
- Solheim WG II. and Gorman CF. "Archaeological Salvage Program: Northeastern Thailand, First Season." *Journal of Siam Society* 54, no. 2 (1966): 111-181.
- Trigger, B.G. *A History of Archaeology Thought*, 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2006.
- Van Heekeren, H.R., Knuth, E. and Sørensen, P. *Archeology excavations in Thailand: Thai-Danish Prehistoric Expedition*. Copenhagen: Munksgaard, 1957-1988.
- Wakin, E. *Anthropology Goes to War: Professional Ethics & Counterinsurgency in Thailand*. Madison: University of Wisconsin Center for Southeast Asian Studies, 1992.
- White, J.C. *Ban Chiang: Discovery of a lost Bronze Age*. Philadelphia: The University Museum, University of Pennsylvania; and Washington DC: The Smithsonian Institution Traveling Exhibition Service, 1982.
- _____. "Dating early bronze at Ban Chiang, Thailand." In *From Homo Erectus to the Living Tradition: Choice of Papers from the 11th International Conference of the European Association of Southeast Archaeologists*, Bougon, 25th-29th September 2006. Edited by J.P. Pautreau, A.S. Coupey, V. Zeitoun, E. Rambaut, et al. Chiangmai: Siam Rattana, 2008: 91-104

- _____. "Early East Asian metallurgy: The Southern tradition." in The Beginning of the use of Metals and Alloys: Paper from the Second International Conference on the Beginning of the Use of Metals and Alloys, Zhengzhou, China, 21-26 October 1986, Edited by R. Maddin. Cambridge, MA: The MIT Press, 1988: 175-181.
- _____. "New beginnings." The Bang Chiang Update: Newsletter for the friends of Ban Chiang no. 20 (2013).
- _____. A revision of chronology of Ban Chiang and its implications for the prehistory of the northeast Thailand. PhD dissertation, University of Pennsylvania, Ann Arbor, MI: University Microfilms, 1986.
- Willey, G.R. and Phillips, P. Method and Theory in American Archaeology. Chicago, IL: University of Chicago Press, 1958.

ภาษาไทย

- ชิน อยู่ดี, วัฒนธรรมบ้านเชียงในสมัยก่อนประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร, 2514
- _____. สมัยก่อนประวัติศาสตร์ในประเทศไทย. กรุงเทพฯ: การพิมพ์พระนคร, 2513.
- ศรีศักร วัลลิโภดม. "เขตสะสม' ก่อนพุทธศตวรรษที่ 19 ในอีสาน." เมืองโบราณ 6, ฉ. 1 (2522): 29-39.
- _____. "ความสำคัญของยุคเหล็กในประเทศไทย." มุลนิธิเล็ก-ประไพ วิริยะพันธุ์. นำข้อมูลขึ้นเมื่อพ.ศ. 2522. <http://www.lek-prapai.org/watch.php?id=797> (สืบค้นเมื่อวันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2558).
- _____. "ลาวในเมืองไทย." เมืองโบราณ 6, ฉ. 2 (2523): 55-70.
- _____. แอ่งอารยธรรมอีสาน แฉหลักฐานพลิกโฉมหน้าประวัติศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ: มติชน, 2533.
- สุจิตต์ วงษ์เทศ, คนไทยอยู่ที่นี้ ประวัติศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมของชาวสยามในเมืองไทย. กรุงเทพฯ: มติชน, 2529.
- สุด แสงวิเชียร. "ชาวโปลีนีเซียน, พวกออสตราลอยด์ และโปรโตมาเลย์ มีความสำคัญกันอย่างไร." เมืองโบราณ 4, ฉ. 4 (2521).

เว็บไซต์

<<http://pennmeseum/banchiang/> (accessed May 2015)>

<<http://www.stanford.edu/group/chr/drupal/ref/ban-chiang>> (accessed May 2015).

Neil Brodie. "Ban Chiang." Trafficking Culture. entry posted August 20, 2012).

http://traffickingculture.org/case_note/1046/ (accessed May 2015).

UNESCO. "Ban Chiang Archaeological Site." UNESCO.

<http://whc.unesco.org/en/list/575/documents> (accessed May 2015).

Author Biography

Maurizio Peleggi is an associate professor at the National University of Singapore and has published widely on the art and cultural history as well as on the politics and commercialization of heritage in Southeast Asia.

ประวัติผู้เขียน

เมาริซิโอ เปเลจจี เป็นรองศาสตราจารย์ ณ มหาวิทยาลัยแห่งชาติสิงคโปร์และตีพิมพ์อย่างกว้างขวางเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลปะและวัฒนธรรมเช่นเดียวกับการเมืองและการทำให้เป็นการพาณิชย์ของมรดกในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้